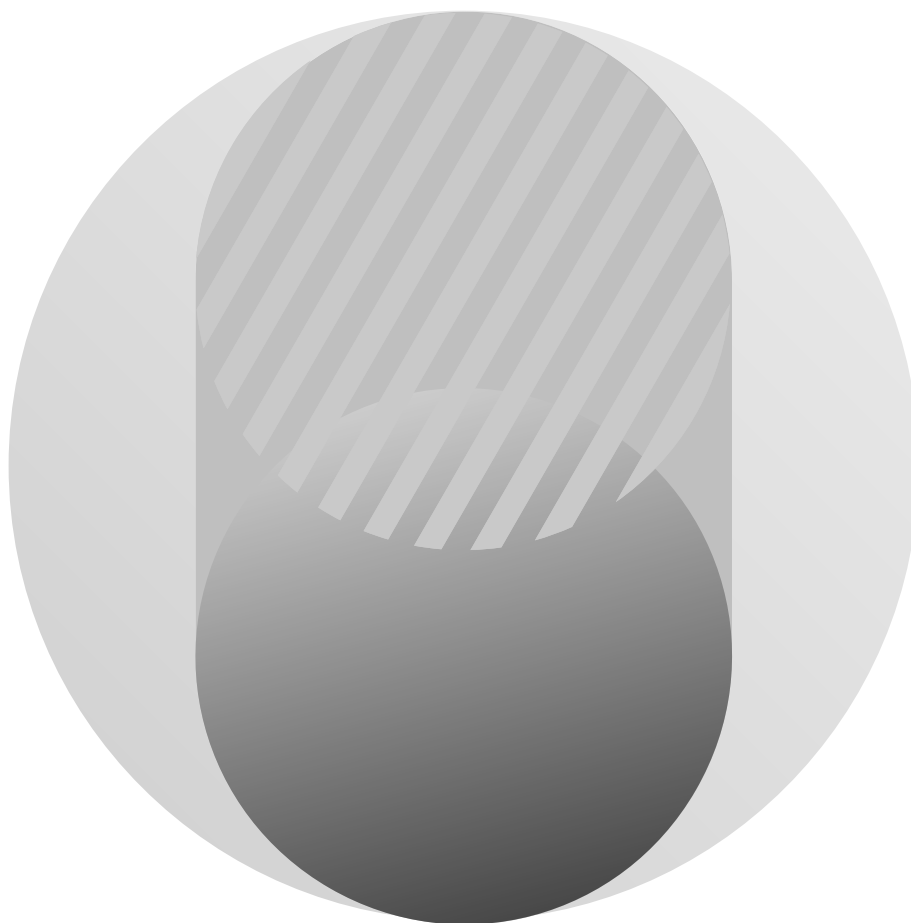

Zeszyt metodologiczny

Badania przedsiębiorstw niefinansowych

Methodological report. Non-financial enterprises surveys

Zeszyt metodologiczny
Badania przedsiębiorstw niefinansowych

Methodological report. Non-financial enterprises surveys

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Warszawa Warsaw 2019

Opracowanie merytoryczne

Główny Urząd Statystyczny, Departament Przedsiębiorstw

Zespół autorski

Jerzy Bajorek, Danuta Cybula, Sylwia Czeczko, Dominik Dąbrowski, Jacek Kotowski, Beata Krynicka, Urszula Matula, Magdalena Motkowska-Wójcik, Elżbieta Pabijanek, Karol Pasiak, Anna Piotrowska, Aneta Płatek, Iwona Ponikiewska, Agnieszka Ruszczyńska, Lucyna Słomska, Marzena Starzyńska, Mirosław Stępień, Elżbieta Szefler

Kierujący

Katarzyna Walkowska

Zeszyt metodologiczny zaopiniowany przez Komisję Metodologiczną GUS

Publikacja dostępna na stronie

<http://stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu prosimy o podanie źródła.

Przedmowa

Przekazujemy Państwu Zeszyt metodologiczny. Badania przedsiębiorstw niefinansowych, zaktualizowany w stosunku do poprzedniej edycji (pierwszy Zeszyt metodologiczny z tego zakresu został wydany w 2018 r.). Celem tej publikacji jest przybliżenie użytkownikom obszaru badań przedsiębiorstw niefinansowych prowadzonych przez GUS i informacji, jakie mogą uzyskać na ich podstawie.

W niniejszym Zeszycie metodologicznym przedstawiono informacje o źródłach danych wykorzystywanych w kwartalnych i rocznych badaniach przedsiębiorstw niefinansowych, ich zakresie podmiotowym i przedmiotowym, przyjętych metodach badawczych oraz organizacji badań, a także o wynikach opracowywanych na podstawie badań i formach ich prezentacji. Zeszyt ten ma stanowić kompendium wiedzy dla osób wykorzystujących wyniki badań przedsiębiorstw niefinansowych, pomocne w ich analizie i interpretacji.

Będziemy zobowiązani za wszelkie uwagi i sugestie dotyczące tematyki i struktury opracowania, co pozwoli na wzbogacenie zawartości i lepsze dostosowanie kolejnych edycji publikacji do potrzeb odbiorców.

/-/ Katarzyna Walkowska
Dyrektor
Departamentu Przedsiębiorstw

Spis treści

Przedmowa	3
Spis treści	4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	5
Wstęp	6
1. Historia badań przedsiębiorstw niefinansowych prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny	8
1.1. Roczne badania przedsiębiorstw niefinansowych	9
1.2. Kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych	11
2. Zakres podmiotowy badań	12
2.1. Przedsiębiorstwa niefinansowe.....	12
2.2. Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw	13
2.3. Roczne badanie nowopowstałych przedsiębiorstw	13
2.4. Roczne badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym	13
2.5. Roczne badanie działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą	14
2.6. Roczne badanie grup przedsiębiorstw	15
2.7. Kwartalne badanie przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe	15
3. Zakres przedmiotowy badań	17
3.1. Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw.....	17
3.2. Roczne badanie nowopowstałych przedsiębiorstw	20
3.3. Roczne badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym.....	21
3.4. Roczne badanie działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą	21
3.5. Roczne badanie grup przedsiębiorstw	22
3.6. Kwartalne badanie przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe.....	23
4. Opis metody badań	25
4.1. Roczne badania przedsiębiorstw niefinansowych	25
4.2. Kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych	28
5. Podstawowe zasady organizacji badań przedsiębiorstw niefinansowych	29
6. Roczne badania integrujące wyniki badań przedsiębiorstw niefinansowych	31
6.1. Badanie bilansowe	31
6.2. Badanie wartości środków trwałych i nakładów na środki trwałe	31
6.3. Badanie przedsiębiorczości	32
6.4. Strukturalna statystyka przedsiębiorstw	33
6.5. Demografia przedsiębiorstw.....	35
6.6. Statystyka zagranicznych podmiotów zależnych	37
6.6.1. Statystyka zagranicznych wewnętrznych podmiotów zależnych (IFATS).....	37
6.6.2. Statystyka zagranicznych zewnętrznych podmiotów zależnych (OFATS).....	38
7. Publikacja wyników	40
7.1. Sposób prezentacji informacji wynikowych	40
7.2. Roczne badania przedsiębiorstw niefinansowych	42
7.3. Kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych.....	46
8. Definicje	49
Załącznik 1 Wykaz badań statystycznych i zestawów danych w Programie Badań Statystycznych Statystyki Publicznej z zakresu działalności gospodarczej przedsiębiorstw niefinansowych	59
Załącznik 2 Lista publikacji zgodnie z planem wydawniczym	60

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty

BJŚ	– Baza Jednostek Statystycznych
CAWI	– metoda zbierania danych poprzez aplikację w Internecie (<i>Computer Assisted Web Interview</i>)
CATI	– wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny (<i>Computer Assisted Telephone Interview</i>)
CIT	– podatek dochodowy od osób prawnych (<i>Corporate Income Tax</i>)
Dz.U.	– Dziennik Ustaw
EIP	– Program Wskaźników Przedsiębiorczości (<i>Entrepreneurship Indicators Programme</i>)
EKD	– Europejska Klasyfikacja Działalności
EWG	– Europejska Wspólnota Gospodarcza
FATS	– statystyka zagranicznych podmiotów zależnych (<i>Foreign Affiliates Statistics</i>)
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
ICT	– technologie informacyjne i komunikacyjne (<i>Information and Communication Technologies</i>)
IFATS	– statystyka zagranicznych wewnętrznych podmiotów zależnych (<i>Inward Foreign Affiliates Statistics</i>)
IMF	– Międzynarodowy Fundusz Walutowy (<i>International Monetary Fund</i>)
KEP	– Krajowa Ewidencja Podatników
M.P.	– Monitor Polski
MSSF	– Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej
MSR	– Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
NUTS	– Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (<i>Common Classification of Territorial Units for Statistics</i>)
OECD	– Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OFATS	– statystyka zagranicznych zewnętrznych podmiotów zależnych (<i>Outward Foreign Affiliates Statistics</i>)
PBSSP	– Program Badań Statystycznych Statystyki Publicznej
PE	– Parlament Europejski
PIT	– podatek dochodowy od osób fizycznych (<i>Personal Income Tax</i>)
PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
PRL	– Polska Rzeczpospolita Ludowa
REGON	– Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
SIB	– System Informatyczny Badania
UE	– Unia Europejska
VAT	– podatek od towarów i usług (<i>Value Added Tax</i>)
WE	– Wspólnota Europejska

Wstęp

Badania przedsiębiorstw niefinansowych są istotnym elementem systemu informacyjnego państwa, ich celem jest zebranie i zaprezentowanie użytkownikom informacji o tej grupie podmiotów i wynikach prowadzonej przez nie działalności gospodarczej¹. Roczne i kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych stanowią jedno z istotnych źródeł informacji dla analiz dotyczących bieżącej sytuacji gospodarczej kraju, niezbędnych do kreowania polityki makro- i mikroekonomicznej kraju.

Kwartalne badanie dostarcza dane o wynikach finansowych, strukturze przychodów i kosztów oraz o sytuacji majątkowej przedsiębiorstw, a także o wartości nakładów na środki trwałe oraz na wartości niematerialne i prawne. Podstawowe roczne badanie (roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw) dostarcza dodatkowo dane o zmianach zachodzących w wewnętrznej strukturze rodzajowej działalności podmiotów o liczbie pracujących 10 i więcej osób i jej rozmieszczeniu terytorialnym, a także podstawowe informacje o podmiotach o liczbie pracujących do 9 osób. Dane są prezentowane według klas wielkości, z uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Badanie nowych przedsiębiorstw stanowi źródło danych o warunkach powstania nowych podmiotów w Polsce, ich rozwoju i przewidywanej sytuacji oraz stanie aktywności w ciągu 5 pierwszych lat prowadzenia działalności.

Uzupełnieniem podstawowego badania rocznego są też badania podmiotów z kapitałem zagranicznym, podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą oraz grup przedsiębiorstw. Z badania podmiotów z kapitałem zagranicznym pozyskuje się między innymi dane o kapitale zagranicznym ulokowanym w przedsiębiorstwach z siedzibą w Polsce, jego wielkości i strukturze, o kraju pochodzenia udziałowca zagranicznego oraz kontrolującej podmiot jednostce dominującej w grupie. Badanie podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą dostarcza informacji o podmiotach prowadzących działalność gospodarczą w Polsce, które posiadają udziały w jednostkach mających siedzibę za granicą oraz o działalności tych jednostek. Badanie grup przedsiębiorstw stanowi podstawowe źródło informacji o organizowaniu się krajowych podmiotów w grupy i ich powiązaniach ponadnarodowych, wielkości grup i rodzajach prowadzonej przez nie działalności oraz uzyskiwanych wynikach finansowych.

Wyniki rocznych i kwartalnych badań przedsiębiorstw niefinansowych są wykorzystywane na potrzeby:

- opracowania przez GUS informacji społeczno-gospodarczych, w tym monitoringu sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- rocznych i kwartalnych rachunków narodowych oraz regionalnych rachunków narodowych,
- badań prowadzonych przez GUS,
- organów rządowych, samorządowych i innych instytucji,
- uczelni i ośrodków naukowych,
- Unii Europejskiej (w tym statystyki strukturalnej przedsiębiorstw SBS i statystyki dotyczącej struktury i działalności zagranicznych podmiotów zależnych FATS), Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Międzynarodowego Funduszu Walutowego,
- aktualizacji danych o przedsiębiorstwach i grupach przedsiębiorstw zawartych w rejestrze statystycznym.

---

¹ W niniejszym Zeszycie metodologicznym nie są opisane badania przedsiębiorstw niefinansowych dotyczące rynku pracy, wynagrodzeń i kosztów pracy, kultury, badań i rozwoju, innowacji, społeczeństwa informacyjnego, rynku materiałowego i paliwowo-energetycznego, działalności przemysłowej, budowlanej, transportowej, łączności, handlowej, hotelarskiej, gastronomicznej i innych działalności usługowych, stosunków gospodarczych z zagranicą, cen, ochrony środowiska, a także podmiotów z zakresu działalności rolniczej i leśnej, rynku finansowego i gospodarki społecznej. Te tematy są objęte innymi badaniami statystyki publicznej, dostosowanymi do obszaru badania, specyfiki podmiotów prowadzących daną działalność i potrzeb użytkowników. Informacje na ten temat można znaleźć w Programie Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na dany rok, dostępnym na stronie internetowej GUS: <http://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/badania-statystyczne/>.

Podstawę prawną badań prezentowanych w Zeszycie metodologicznym stanowią:

- Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1068, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej (PBSSP), wydawane co rok i wyznaczające zakres podmiotowy i przedmiotowy badań na dany rok, a także rodzaje, formy i terminy udostępniania wyników informacji statystycznych.

W Programie Badań Statystycznych Statystyki Publicznej opisywane w niniejszym Zeszycie metodologicznym badania są zawarte w bloku „Wyniki Przedsiębiorstw Niefinansowych” (1.61).

Na zakres prowadzonych badań wpływa konieczność zaspokajania potrzeb użytkowników krajowych, a także wypełniania zobowiązań wynikających z przepisów prawa Unii Europejskiej. W przypadku rocznych badań prezentowanych w Zeszycie metodologicznym są to przede wszystkim dwa rozporządzenia:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 295/2008 z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie statystyk strukturalnych dotyczących przedsiębiorstw,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 716/2007 z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie statystyki wspólnotowej dotyczącej struktury i działalności zagranicznych podmiotów zależnych.

Jednostką autorską odpowiedzialną za badania opisane w Zeszycie metodologicznym jest Departament Przedsiębiorstw. Przeprowadzenie badań, czyli zebranie danych od respondentów i ich kontrola zgodnie z założeniami Departamentu pozostaje w kompetencji Urzędów Statystycznych specjalizujących się w prowadzeniu poszczególnych badań. Departament Przedsiębiorstw opracowuje metodologię tych badań, w tym wskazuje źródła danych oraz wyznacza zakres podmiotowy i przedmiotowy, a także analizuje i prezentuje ich wyniki. W oparciu o zebrane dane prowadzi pogłębione badania, w tym związane z wypełnieniem przez Polskę wymogów nałożonych przez odpowiednie rozporządzenia Unii Europejskiej, odpowiada również w tym zakresie za współpracę z zagranicą.

W rozdziałach Zeszytu metodologicznego przedstawiono historię badań przedsiębiorstw niefinansowych w GUS, ich obecny zakres podmiotowy i przedmiotowy, opis metody i organizacji badań oraz wykorzystywane najważniejsze definicje. Omówiono także sposób prezentacji danych wynikowych, w tym stosowane klasyfikacje, zasady tajemnicy statystycznej oraz zawartość opracowywanych publikacji i informacji.

1. Historia badań przedsiębiorstw niefinansowych prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny

Za początek prowadzonych w obecnej formie badań działalności gospodarczej przedsiębiorstw należy uznać rok 1991. Okres przypadający na lata 1988-1989 był początkiem rzeczywistej transformacji polskiej gospodarki w kierunku gospodarki wolnorynkowej – 23 grudnia 1988 r. została uchwalona Ustawa o działalności gospodarczej (Dz.U. 1988 nr 41 poz. 324) liberalizująca życie gospodarcze, dzięki czemu nastąpił znaczący wzrost udziału sektora prywatnego w gospodarce i jego prawne zrównanie z sektorem państwowym. Wydane w 1991 roku Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie prowadzenia rachunkowości (Dz.U. 1991 nr 10 poz. 35) oraz Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o badaniu i ogłaszaniu sprawozdań finansowych oraz biegłych rewidentach i ich samorządzie (Dz.U. 1991 nr 111 poz. 480) były konsekwencją dostosowania przepisów rachunkowości do zasad gospodarki rynkowej. Regulacje te oznaczały wprowadzenie jednolitych dla wszystkich podmiotów zasad księgowości, a także obowiązku przeprowadzania inwentaryzacji, wyceny, ustalania wyniku finansowego oraz sporządzania sprawozdań finansowych. Dnia 6 lipca 1982 r. przyjęto Ustawę o zasadach prowadzenia na terytorium PRL działalności gospodarczej w zakresie drobnej wytwórczości przez zagraniczne osoby prawne i fizyczne (Dz.U. 1982 nr 19 poz. 146), ponadto działalność podmiotów zagranicznych w gospodarce polskiej regulowały przepisy Ustawy z dnia 14 czerwca 1991 r. o spółkach z udziałem zagranicznym (Dz.U. 1991 nr 60 poz. 253).

Konsekwencją transformacji polskiej gospodarki jest zapoczątkowany w 1990 r. proces dostosowania polskiej statystyki do nowych wymogów informacyjnych. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu na informacje dotyczące działalności szybko rosnącej zbiorowości podmiotów gospodarczych w nowym, dynamicznie zmieniającym się otoczeniu prawnym i ekonomicznym, Departament Przedsiębiorstw opracował i wdrożył system kwartalnych i rocznych badań statystycznych obejmujących przedsiębiorstwa niefinansowe. Zmienność otoczenia oraz dostosowywanie się do niej podmiotów powodują, że dążąc do utrzymania wysokiej jakości prezentowanych wyników, prace nad modyfikacją metodologii badań działalności gospodarczej przedsiębiorstw niefinansowych mają charakter ciągły. W przypadku badań przedsiębiorstw niefinansowych szczególnie istotne były zmiany ustawy o rachunkowości (m.in. w 1994 r., 2004 r. i 2016 r.), modyfikacje klasyfikacji podziału terytorialnego (zmiana liczby województw) i klasyfikacji działalności (Europejska Klasyfikacja Działalności – EKD, Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2004, Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007). W kolejnych latach wpływ na metodologię badań miało również dostosowywanie statystyki polskiej do wymogów europejskich.

Zmiany zasad rejestracji podmiotów w rejestrach administracyjnych również wywarły znaczący wpływ na jakość publikowanych informacji. W początku lat 90-tych osoby fizyczne podejmujące działalność gospodarczą nie miały obowiązku zgłaszania tego faktu do rejestru, a numer rejestrowy musiały posiadać tylko te osoby, które otwierały konta bankowe, prowadziły działalność eksportową lub importową. W efekcie, w pierwszych latach transformacji liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw była zaniżona w stosunku do rzeczywistej liczby jednostek, które podjęły działalność. Dla identyfikacji zbiorowości, która powinna być objęta badaniami przedsiębiorstw, istotne było wejście w życie Ustawy o statystyce publicznej z dnia 29 czerwca 1995 r. (Dz.U. 1995 nr 88 poz. 439), która nałożyła obowiązek rejestracji podmiotów gospodarki narodowej w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON). Obecnie rejestr REGON dodatkowo aktualizowany jest w oparciu o dane z Krajowego Rejestru Sądowego utworzonego na podstawie Ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 121 poz. 769) oraz Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej działającej od 1 lipca 2011 r. na mocy Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z 2 lipca 2004 r. (Dz.U. 2004 nr 173 poz. 1807).

Podstawą do prowadzenia badań statystycznych przedsiębiorstw od 2001 r. jest rejestr statystyczny Baza Jednostek Statystycznych (BJS), aktualizowany nie tylko w oparciu o rejestr REGON, ale także dane administracyjne i wyniki badań. Dzięki temu badania statystyczne są realizowane na spójnej bazie podmiotów gospodarczych, zarówno pod względem zakresu, jak i terminu aktualizacji.

1.1. Roczne badania przedsiębiorstw niefinansowych

Funkcjonujący do końca lat 80-tych ubiegłego wieku system sprawozdawczości przedsiębiorstw zaczął być przebudowywany pod względem zakresu przedmiotowego i podmiotowego w początkach lat 90-tych, uwzględniając dynamiczny wzrost liczby przedsiębiorstw prywatnych, zwłaszcza tych najmniejszych, mających coraz większy wpływ na gospodarkę. Z poprzedniego systemu utrzymano – jako badanie roczne – istniejące od lat 80-tych półroczne i roczne sprawozdanie przedsiębiorstw F-02, przy czym przechodziło ono zmiany zarówno pod względem zakresu tematycznego, jak i zbiorowości podmiotów nim objętych. Zakres przedmiotowy półrocznego sprawozdania finansowego F-02 w latach 80-tych obejmował koszty w układzie rodzajowym, wyniki przeszacowania zapasów, fundusz rozwoju albo inwestycyjny, dane uzupełniające (koszty i straty nieuzasadnione, ulgi w podatku dochodowym).

Od 1992 r., początkowo na zasadach pilotażu obejmującego tylko część przedsiębiorstw, wypracowywano system rocznych badań przedsiębiorstw niefinansowych, który ewoluował w kolejnych latach pod względem obejmowanych zbiorowości i zestawów danych, uzależnionych od liczby pracujących w przedsiębiorstwie i prowadzonego rodzaju działalności. Ze względu na dążenie do ograniczania obciążeń respondentów i kosztów badań, podzielono zbiorowość badanych podmiotów na jednostki większe, objęte badaniami pełnymi oraz podmioty najmniejsze – badaniem reprezentacyjnym. Badaniami reprezentacyjnymi objęto przedsiębiorstwa osób fizycznych, w których pracowało mniej niż 6 osób, natomiast pozostałe jednostki – badaniem pełnym. W realizowanych tak badaniach wszystkie wyniki były przypisywane do podstawowego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz miejsca siedziby jego zarządu, a więc nie wyodrębniano pozostałych rodzajów działalności prowadzonych przez przedsiębiorstwo, ani nie uwzględniano jego różnych lokalizacji. Ponadto informacje gromadzone na podstawie rocznych pełnych badań przedsiębiorstw zbierane były w kilku odrębnie funkcjonujących systemach, dostarczających osobno danych z zakresu bilansu i rachunku zysków i strat, osobno – inwestycji i posiadanych środków trwałych. Rozdzielone systemy opracowywania wyników nie sprzyjały spójności, analizowanej jedynie na poziomie danych zagregowanych.

W celu uporządkowania tych systemów i umożliwienia kompleksowego i szerszego niż dotychczas spojrzenia na działalność przedsiębiorstwa, w 1992 podjęto prace mające na celu wdrożenie nowego badania. Po raz pierwszy dla danych za rok 1994 zostało wprowadzone badanie strukturalne (SP) obejmujące przedsiębiorstwa prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekraczała 200 osób. W badaniu za 1996 rok objęto analizą wszystkie przedsiębiorstwa prowadzące księgi rachunkowe o liczbie pracujących powyżej 5 osób, których podstawowa działalność zaliczona została do sekcji od B do I oraz K² według EKD. Dodatkowo roczne strukturalne badania przedsiębiorstw umożliwiły zebranie informacji o aktualnej sytuacji organizacyjno-prawnej przedsiębiorstwa oraz jego danych adresowych, rzeczywistej lokalizacji działalności, tj. o jednostkach lokalnych, a także o wszystkich rodzajach działalności prowadzonych w ciągu roku przez przedsiębiorstwo.

W Programie Badań Statystycznych Statystyki Publicznej PBSSP 2000 w statystyce przedsiębiorstw wprowadzone zostały nowe progi określone liczbą pracujących (od 1999 r. dla badań rocznych, od 2000 r. – dla kwartalnych). Od danych za 1999 r. roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw realizowane było na formularzach osobnych dla przedsiębiorstw najmniejszych i pozostałych podmiotów. Od tego roku wszystkie jednostki, w których liczba pracujących nie przekraczała 9 osób objęte zostały badaniem reprezentacyjnym na formularzu SP-3, pozostałe jednostki objęte badaniami pełnymi realizowanymi na formularzach SP i F-02. Od danych za rok 2016 sprawozdanie F-02 zostało zintegrowane z roczną ankietą przedsiębiorstwa SP.

---

² Sekcje EKD: B – Rybołówstwo i rybactwo; C – Górnictwo i kopalnictwo; D – Działalność produkcyjna; E – Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów.

W badaniu za rok 2005, ze sprawozdania F-02 wydzielono na formularzu F-02/dk badanie instytucji kultury obejmujące bilans i rachunek zysków i strat (do 2008 r. sprawozdanie F-02/dk sporządzały jednostki, w których liczba pracujących wynosiła 10 i więcej osób, od 2009 r. – bez względu na liczbę pracujących, a w 2014 r. wprowadzono także kwartalne badanie finansów instytucji kultury F-01/dk, które stanowi uzupełnienie rocznego badania tych podmiotów). Od danych za 2016 r. jednostki te nie wypełniają już osobnego sprawozdania o stanie i ruchu środków trwałych (F-03), które zostało zintegrowane dla tej zbiorowości z formularzem F-02/dk. Badanie F-02/dk nie zostało zintegrowane z pozostałymi badaniami rocznymi ze względu na konieczność szybkiego opracowania zagregowanych danych z tego zakresu na potrzeby Ministerstwa Finansów. Objęcie instytucji kultury znacznie szerszym formularzem SP, nawet przy ograniczonym zakresie danych zbieranym od tych jednostek, spowodowałoby opóźnienie dostępności danych ze względu na harmonogram opracowywania pełnego zestawu danych rocznych.

Dla roku referencyjnego 1995 r., w ramach pilotażu prowadzonego we współpracy z Urzędem Statystycznym Unii Europejskiej (Eurostat), podjęto w GUS prace nad wdrożeniem panelowego badania nowych przedsiębiorstw, w którym badano warunki powstawania, działania oraz perspektywy rozwojowe tych podmiotów. Począwszy od danych za 2001 r. rozpoczęto regularne badanie tej zbiorowości na formularzach PL1 i PL2, początkowo obejmując tylko podmioty o liczbie pracujących do 9 osób, od danych za 2004 r. poszerzając badaną zbiorowość o podmioty o liczbie pracujących do 49 osób oraz dodatkowe rodzaje działalności. Od danych za 2015 r. badanie zostało zintegrowane z podstawowymi badaniami rocznymi SP i SP-3 i objęło zbiorowość przedsiębiorstw nowych, powstałych w danym roku, bez względu na ich klasę wielkości.

W 1993 r., w związku ze wzrostem liczby jednostek z kapitałem zagranicznym działających na terenie Polski, rozpoczęto badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym. Początkowo dane były zbierane na załączniku do formularza F-02, a od badania za 1997 r. na oddzielnym formularzu KZ – sprawozdanie podmiotów z kapitałem zagranicznym. Aby ograniczyć obciążenia respondentów, w latach 2009-2018 formularz KZ był stopniowo integrowany ze sprawozdaniami: SP (początkowo, od badania za 2009 r. tylko w wersji elektronicznej), F-02 i, jako ostatnim, SP-3.

Ekspansja polskich przedsiębiorstw za granicę, a także wymogi statystyki europejskiej były powodem wprowadzenia w 2008 r. formularza KZZ – sprawozdanie podmiotów posiadających za granicą udziały, oddziały lub zakłady (od badania za 2017 rok nazwa sprawozdania została zmieniona na sprawozdanie podmiotów posiadających jednostki zagraniczne). Również to badanie, w zależności od potrzeb, było w kolejnych latach modyfikowane pod względem podmiotowym i przedmiotowym.

Postępujący proces globalizacji, jak również wymogi Rozporządzenia Rady (EWG) nr 696/93 z dnia 15 marca 1993 r. w sprawie jednostek statystycznych do celów obserwacji i analizy systemu produkcyjnego we Wspólnocie, wprowadzającego m.in. jednostkę statystyczną grupa przedsiębiorstw, spowodowały konieczność objęcia obserwacją także grup przedsiębiorstw działających w Polsce. Począwszy od 2008 r. informacje na ten temat zbierane są corocznie na formularzu GP – sprawozdanie statystyczne dla grup przedsiębiorstw.

1.2. Kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych

Bieżąca sprawozdawczość finansowa przedsiębiorstw w latach 80-tych realizowana była w oparciu o miesięczne sprawozdanie finansowe F-01 sporządzane w terminie do 16 dnia kalendarzowego po miesiącu sprawozdawczym (w tym również za grudzień), za rok – do 5 lutego po roku sprawozdawczym. Zakres przedmiotowy miesięcznego sprawozdania finansowego obejmował cztery działy: wynik finansowy, sprzedaż eksportowa i z importu, środki obrotowe i ich pokrycie, dane uzupełniające (koszty ogółem, podatek od płac, podatek od nieruchomości, podatek dochodowy, Państwowy Fundusz Aktywizacji Zawodowej, sprzedaż na rynek własnej produkcji). W okresie niedoboru towarów duży nacisk położony był na szczegółową ewidencję i kontrolę gospodarki zapasami, w mniejszym stopniu na sytuację finansową przedsiębiorstw. Sprawozdawczość finansową podmiotów działających według zasad rozrachunku gospodarczego regulowała Ustawa z dnia 26 lutego 1982 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. 1982 nr 7 poz. 54) oraz Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 18 czerwca 1974 r. w sprawie planów kont dla jednostek gospodarki uspołecznionej (M.P. 1974 nr 24 poz. 145).

Do roku 1988 zakres podmiotowy badania stanowiły przedsiębiorstwa państwowe i zakłady samodzielnie bilansujące działające według zasad rozrachunku gospodarczego, spółdzielnie i samodzielnie bilansujące zakłady prowadzone przez spółdzielnie, przedsiębiorstwa oraz samodzielnie bilansujące zakłady prowadzone przez organizacje społeczne, związkowe, polityczne oraz instytucje międzynarodowe, państwowe jednostki badawcze, jednostki utrzymywane z narzutów, z wyjątkiem spółdzielni, które nie rozpoczęły działalności eksploatacyjnej, państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej rozliczających się w roku gospodarczym, rolniczych spółdzielni produkcyjnych, przedsiębiorstw w budowie, które nie rozpoczęły działalności eksploatacyjnej, zarządów inwestycji.

Do końca 1990 r. bieżące dane statystyczne w zakresie finansów przedsiębiorstw obejmowały jednostki państwowe, spółdzielnie oraz jednostki organizacji społecznych, politycznych i związków zawodowych prowadzące działalność gospodarczą. Od 1991 r. objęto badaniem podmioty gospodarcze zobowiązane do prowadzenia ksiąg rachunkowych, bez względu na formę organizacyjną oraz charakter własności, tj. osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej prowadzące działalność na własny rachunek, a także osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (zakłady osób fizycznych), z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie. Do końca 1999 r. w badaniu brały udział podmioty, w których liczba pracujących przekraczała 5 osób, od 2000 r. – o liczbie pracujących 10 i więcej osób.

W miejsce dotychczasowej sprawozdawczości miesięcznej, w 2000 r. wprowadzono kwartalne sprawozdanie o przychodach, kosztach i wyniku finansowym (F-01), które jednocześnie połączono ze sprawozdaniem o stanie i ruchu środków trwałych I-01 (dla zbiorowości obejmowanej badaniem F-01), tworząc sprawozdanie o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz o nakładach na środki trwałe (F-01/I-01). Do końca 2001 r. rachunek zysków i strat prezentowany był w wersji kalkulacyjnej i porównawczej, od początku 2002 r. pozyskiwana jest tylko jedna wersja rachunku zysków i strat – wersja porównawcza. W 2002 r. część II sprawozdania F-01/I-01 objęła dane dotyczące działalności inwestycyjnej (Dział 1 Nakłady inwestycyjne, Dział 2 Budownictwo inwestycyjne) i zmieniła nazwę na Nakłady na środki trwałe. Od 2006 r. zakres pozyskiwanych od sprawozdawców danych uzupełniono o dane dotyczące leasingu.

2. Zakres podmiotowy badań

Zakres podmiotowy badań opisywanych w niniejszym Zeszycie metodologicznym, stanowiących źródło danych dla wielu badań branżowych i dziedzinowych w całej statystyce publicznej, może wychodzić poza wskazaną poniżej zbiorowość przedsiębiorstw niefinansowych.

2.1. Przedsiębiorstwa niefinansowe

Przedsiębiorstwa niefinansowe to osoby prawne, jednostki nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaklasyfikowane według PKD 2007 do następujących sekcji:

- Górnictwo i wydobywanie (sekcja B),
- Przetwórstwo przemysłowe (sekcja C),
- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D),
- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (sekcja E),
- Budownictwo (sekcja F),
- Handel hurtowy i detaliczny: naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G),
- Transport i gospodarka magazynowa (sekcja H),
- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznym (sekcja I),
- Informacja i komunikacja (sekcja J – z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną),
- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L),
- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M),
- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N),
- Edukacja (sekcja P – z wyłączeniem szkół wyższych),
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja Q – z wyłączeniem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej),
- Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R – z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną),
- Pozostała działalność usługowa (sekcja S – z wyłączeniem działu 94 Działalność organizacji członkowskich).

Ze względu na formę prawną, przedsiębiorstwa niefinansowe to spółki osobowe, spółki kapitałowe, spółki cywilne prowadzące działalność w oparciu o umowę zawartą na podstawie Kodeksu cywilnego, spółki przewidziane w przepisach innych ustaw niż Kodeks spółek handlowych i Kodeks cywilny lub formy prawne, do których stosuje się przepisy o spółkach (dotyczy na przykład spółek wodnych), oddziały zagranicznych przedsiębiorców, przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Sektor przedsiębiorstw niefinansowych nie obejmuje: fundacji, funduszy, kościołów, stowarzyszeń, organizacji społecznych, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, przedstawicielstw zagranicznych, wspólnot mieszkaniowych. Działalność tych podmiotów jest objęta odrębną sprawozdawczością statystyczną.

2.2. Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw

Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw obejmuje przedsiębiorstwa niefinansowe określone w rozdziale 2.1.

Ponadto, ze względu na zapotrzebowanie innych badań statystycznych na dane zbierane w rocznym badaniu działalności gospodarczej przedsiębiorstw, badaniem objęto dodatkowo jednostki zaklasyfikowane do następujących sekcji według PKD 2007 (dla form prawnych określonych w rozdziale 2.1.), mimo że nie należą one do zbiorowości przedsiębiorstw niefinansowych:

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A – z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne),
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K – z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych; tj. badaniem mogą być objęte podmioty prowadzące działalność w zakresie m.in. doradztwa dotyczącego kredytów hipotecznych, szacowania roszczeń, kantorów wymiany walut, itp.),
- Pozostała działalność usługowa (sekcja S) – rocznym badaniem pełnym są objęte klasy: Działalność organizacji komercyjnych i pracodawców (klasa 94.11), Działalność organizacji profesjonalnych (klasa 94.12), Działalność pozostałych organizacji członkowskich (klasa 94.99).

Podstawowym podziałem stosowanym w rocznym badaniu działalności gospodarczej przedsiębiorstw jest wyodrębnianie, ze względu na liczbę pracujących, dwóch grup przedsiębiorstw:

- do 9 osób pracujących (mikroprzedsiębiorstw) – badanie reprezentacyjne (z uwagi na dużą liczebność zbiorowości oraz w celu zmniejszenia obciążenia respondentów i kosztów badania),
- 10 i więcej osób pracujących – badanie pełne.

Roczne badanie pełne obejmuje dodatkowo państwowe jednostki organizacyjne, jednostki badawczo-rozwojowe i instytuty badawcze.

Rocznemu badaniu reprezentacyjnemu nie podlegają jednostki z działu 01 sekcji A (Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową).

2.3. Roczne badanie nowopowstałych przedsiębiorstw

Badaniem objęte są przedsiębiorstwa niefinansowe (określone w rozdziale 2.1.), które od momentu rozpoczęcia działalności funkcjonują na rynku krócej niż sześć lat, bez względu na liczbę pracujących.

2.4. Roczne badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym

Podmiot z kapitałem zagranicznym to zarejestrowana i działająca w Polsce jednostka, w której swoje udziały posiada jednostka zagraniczna. Podmiotem zagranicznym może być:

- osoba fizyczna nieposiadająca obywatelstwa polskiego; zakłada się, że osoba posiadająca obywatelstwo podwójne polskie i inne jest osobą krajową,
- osoba prawna z siedzibą za granicą,
- jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, z siedzibą za granicą.

Badaniem objęte są podmioty z udziałem kapitału zagranicznego bez względu na liczbę pracujących, określone jako przedsiębiorstwa niefinansowe w rozdziale 2.1.

Ponadto, na potrzeby innych badań zbierane są dane dotyczące podmiotów prowadzących działalność w następujących rodzajach działalności według PKD 2007 (dla form prawnych określonych w rozdziale 2.1.):

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A – z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne),
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K – z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych; tj. badaniem mogą być objęte podmioty prowadzące działalność w zakresie m.in. doradztwa dotyczącego kredytów hipotecznych, szacowania roszczeń, kantorów wymiany walut, itp.),
- Pozostała działalność usługowa (sekcja S) – rocznym badaniem pełnym są objęte klasy: Działalność organizacji komercyjnych i pracodawców (klasa 94.11), Działalność organizacji profesjonalnych (klasa 94.12), Działalność pozostałych organizacji członkowskich (klasa 94.99).

Badanie obejmuje dodatkowo jednostki badawczo-rozwojowe i instytuty badawcze.

Badanie nie obejmuje spółek przewidzianych w przepisach innych ustaw niż Kodeks spółek handlowych i Kodeks cywilny lub form prawnych, do których stosuje się przepisy o spółkach (dotyczy na przykład spółek wodnych).

2.5. Roczne badanie działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą

Badaniem działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą objęto podmioty prowadzące działalność gospodarczą w Polsce i posiadające za granicą w dniu 31 grudnia roku referencyjnego udziały, oddziały lub inne jednostki zagraniczne. Badaniem objęte są podmioty bez względu na liczbę pracujących oraz wielkość i udział ich kapitału w jednostce zagranicznej.

Jednostką zagraniczną może być spółka, w której podmiot z siedzibą w Polsce posiada udziały, jego oddział lub inna jednostka (np. placówka, fabryka, warsztat, biuro).

Badaniem objęte są przedsiębiorstwa niefinansowe zdefiniowane w rozdziale 2.1.

Ponadto, zbierane są dane dotyczące podmiotów prowadzących działalność w następujących sekcjach według PKD 2007 (dla form prawnych określonych w rozdziale 2.1.):

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A – z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne),
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K – z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych; tj. badaniem mogą być objęte podmioty prowadzące działalność w zakresie m.in. doradztwa dotyczącego kredytów hipotecznych, szacowania roszczeń, kantorów wymiany walut, itp.),
- Pozostała działalność usługowa (sekcja S) – rocznym badaniem pełnym są objęte klasy: Działalność organizacji komercyjnych i pracodawców (klasa 94.11), Działalność organizacji profesjonalnych (klasa 94.12), Działalność pozostałych organizacji członkowskich (klasa 94.99).

Badanie obejmuje dodatkowo jednostki badawczo-rozwojowe i instytuty badawcze.

Badanie nie obejmuje spółek przewidzianych w przepisach innych ustaw niż Kodeks spółek handlowych i Kodeks cywilny lub form prawnych, do których stosuje się przepisy o spółkach (dotyczy na przykład spółek wodnych).

2.6. Roczne badanie grup przedsiębiorstw

Obserwacją statystyczną objęte są zarówno grupy przedsiębiorstw, jak i wchodzące w ich skład jednostki prawne. Podmiotami zobowiązanymi do przekazywania danych są jednostki prawne należące do grup przedsiębiorstw, bez względu na liczbę pracujących.

Badanie obejmuje przedsiębiorstwa niefinansowe zdefiniowane w rozdziale 2.1., które są powiązane w grupy, a także podmioty prowadzące działalność w następujących sekcjach według PKD 2007 (dla form prawnych określonych w rozdziale 2.1.):

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A – z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne),
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K – z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych; tj. badaniem mogą być objęte podmioty prowadzące działalność w zakresie m.in. doradztwa dotyczącego kredytów hipotecznych, szacowania roszczeń, kantorów wymiany walut, itp.).

Ze względu na powiązania występujące w ramach grup przedsiębiorstw, w badaniu mogą być pozyskiwane informacje o podmiotach prowadzących także inne rodzaje działalności.

Badanie nie obejmuje spółek jawnych i partnerskich, spółek cywilnych prowadzących działalność w oparciu o umowę zawartą na podstawie Kodeksu cywilnego, spółek przewidzianych w przepisach innych ustaw niż Kodeks spółek handlowych i Kodeks cywilny lub form prawnych, do których stosuje się przepisy o spółkach (dotyczy na przykład spółek wodnych), oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

2.7. Kwartalne badanie przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe

Zakres podmiotowy kwartalnego badania przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe obejmuje przedsiębiorstwa niefinansowe określone w rozdziale 2.1., w których liczba pracujących wynosi 10 i więcej osób, prowadzące księgi rachunkowe.

Ponadto, na potrzeby innych badań zbierane są dane dotyczące podmiotów prowadzących działalność w następujących sekcjach według PKD 2007 (dla form prawnych określonych w rozdziale 2.1.):

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A – z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne),
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K – z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych; tj. badaniem mogą być objęte podmioty prowadzące działalność w zakresie m.in. doradztwa dotyczącego kredytów hipotecznych, szacowania roszczeń, kantorów wymiany walut, itp.),
- Pozostała działalność usługowa (sekcja S) – rocznym badaniem pełnym są objęte klasy: Działalność organizacji komercyjnych i pracodawców (klasa 94.11), Działalność organizacji profesjonalnych (klasa 94.12), Działalność pozostałych organizacji członkowskich (klasa 94.99).

Badanie obejmuje dodatkowo państwowe jednostki organizacyjne.

Częstotliwość udziału w badaniu (kwartalna lub półroczna) jest uzależniona od klasy wielkości przedsiębiorstwa wyznaczonej na podstawie liczby pracujących. Podmioty, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej, przekazują dane po każdym kwartale (narastająco), natomiast jednostki o liczbie pracujących od 10 do 49 osób przekazują dane po okresach półrocznych (narastająco).

Tablica 1. Rodzaje działalności według PKD 2007 obejmowane badaniami przedsiębiorstw

Sekcje PKD 2007	Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw; Badanie nowopowstałych przedsiębiorstw	Roczne badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym	Roczne badanie działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą	Kwartalne badanie przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe	Roczne badanie grup przedsiębiorstw
	do 9 prac. – bad. reprezent.; 10 i więcej prac. – badanie pełne	bad. pełne bez względu na liczbę prac.	bad. pełne bez względu na liczbę prac.	bad. pełne kwartalnie 50 i więcej prac.; półrocznie 10-49 prac.; prowadzące księgi rachunkowe	bad. pełne bez względu na liczbę prac.
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne				
B Górnictwo i wydobywanie					
C Przetwórstwo przemysłowe					
D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę					
E Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja					
F Budownictwo					
G Handel; naprawa pojazdów samochodowych					
H Transport i gospodarka magazynowa					
I Zakwaterowanie i gastronomia					
J Informacja i komunikacja	z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną z działu 59				
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych				
L Obsługa rynku nieruchomości					
M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna					
N Administrowanie i działalność wspierająca					
O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne					
P Edukacja	z wyłączeniem szkół wyższych				
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	z wyłączeniem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej				
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną z działów 90, 91				
S Pozostała działalność usługowa	w dziale 94 z wyłączeniem związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych				z wyłączeniem działu 94

3. Zakres przedmiotowy badań

Dane pozyskiwane z częstotliwością roczną dotyczą okresu sprawozdawczego od 1 stycznia do 31 grudnia roku badanego lub są podawane według stanu na dzień 31 grudnia roku referencyjnego (zgodnie z wytycznymi dla poszczególnych zmiennych). Jeśli przedsiębiorstwo nie prowadziło działalności gospodarczej do końca roku, powinno podać dane za okres od początku roku do ostatniego dnia, w którym prowadziło działalność lub stan na ostatni dzień prowadzenia działalności w roku badanym.

Odpowiednie dane kwartalne są przekazywane jako dane narastające od początku roku do końca okresu sprawozdawczego.

3.1. Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw

Część informacji pozyskiwanych od respondentów w badaniu przedsiębiorstw pełnym (podmiotów o liczbie pracujących 10 i więcej osób) i reprezentacyjnym (podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób) jest zbieżna. Zestaw informacji zbieranych od podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób, objętych badaniem reprezentacyjnym, ograniczony jest jednak do niezbędnego minimum ze względu na zakres danych, jakie można pozyskać od jednostek prowadzących uproszczoną ewidencję księgową, a także na dążenie do ograniczania obciążeń respondentów. W przypadku większych podmiotów stopień szczegółowości podawanych informacji zależy przede wszystkim od rodzaju prowadzonej ewidencji księgowej oraz liczby pracujących. Ponadto, zakres danych jest uzależniony od stanu aktywności jednostki – pełny zakres danych przekazują podmioty aktywne prowadzące działalność, ograniczony zaś – podmioty aktywne w stanie likwidacji i upadłości oraz nieaktywne, które nie podjęły jeszcze działalności.

Dane pozyskiwane w obu badaniach od wszystkich aktywnych podmiotów sprawozdawczych obejmują:

- stan aktywności prawno-ekonomicznej,
- rodzaj prowadzonej ewidencji księgowej,
- rodzaj prowadzonej działalności,
- liczbę pracujących (w reprezentacyjnym badaniu dodatkowo pozyskuje się informacje o liczbie pracujących, dla których przedsiębiorstwo jest głównym miejscem pracy oraz o liczbie kobiet pracujących w przedsiębiorstwie),
- przeciętną liczbę zatrudnionych,
- kwotę wynagrodzeń brutto.

W pełnym badaniu przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób pozyskiwane są również informacje dotyczące:

- przeważającego i drugorzędnych rodzajów działalności prowadzonych w ciągu roku przez przedsiębiorstwo (oraz uzyskanych z nich przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów),
- sposobu powstania przedsiębiorstwa oraz zmian strukturalnych zachodzących w przedsiębiorstwie,
- daty rozpoczęcia i zakończenia roku obrotowego,
- posiadania udziałów w kapitale podmiotów mających siedzibę poza granicami RP, oddziałów lub innych jednostek zlokalizowanych za granicą.

W badaniu reprezentacyjnym zbierane są informacje o:

- przeważającym rodzaju działalności przedsiębiorstwa (przyjęto założenie, że podmioty te prowadzą jeden rodzaj działalności),
- liczbie miesięcy prowadzenia działalności,
- źródle przychodów w przedsiębiorstwach osób fizycznych.

W zakresie danych finansowych przedsiębiorstw w pełnym badaniu rocznym pozyskiwane są:

- pełny bilans,
  - pełny rachunek zysków i strat (wersja porównawcza, tj. bazująca na rodzajowym układzie kosztów),
- sporządzony zgodnie z zasadami ustawy o rachunkowości. Przedsiębiorstwa prowadzące inną ewidencję księgową niż księgi rachunkowe lub te, u których rok obrotowy nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym, sprawozdają ograniczony zakres informacji z bilansu i rachunku zysków i strat.

W badaniu reprezentacyjnym jednostki są zobowiązane wykazać:

- wartość zapasów,
- wartość podatku VAT podlegającego wpłacie do budżetu,
- wartość podatku VAT do zwrotu,
- w przypadku podmiotów prowadzących księgi rachunkowe – skrócony rachunek zysków i strat (wersja porównawcza, tj. bazująca na rodzajowym układzie kosztów),
- w przypadku podmiotów prowadzących inną ewidencję niż księgi rachunkowe – ograniczony zakres informacji z rachunku zysków i strat, w tym m.in. przychody, koszty i podatek dochodowy.

W zakresie środków trwałych i nakładów w badaniu pełnym zbierane są informacje o:

- wartości brutto środków trwałych kontrolowanych i amortyzowanych przez jednostkę, w tym informacje o stanie środków trwałych na początek i koniec okresu sprawozdawczego,
- ruchu środków trwałych, tj. zwiększeniach i zmniejszeniach w okresie sprawozdawczym,
- wartości poniesionych w okresie sprawozdawczym nakładów inwestycyjnych i wydatków na zakup używanych środków trwałych,
- wartości brutto wartości niematerialnych i prawnych – stan na 31 grudnia,
- wartości odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych),
- wartości brutto środków trwałych przyjętych/oddanych w roku sprawozdawczym do odpłatnego używania na mocy umowy o leasing finansowy (leasingobiorcy wykazują wartość brutto środków trwałych przyjętych w roku sprawozdawczym do odpłatnego używania na mocy umowy o leasing finansowy łącznie z wartością brutto leasingu uznawanego do celów bilansowych za aktywa trwałe korzystającego zgodnie z art. 3 ust. 4 Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości – w podziale na grupy środków trwałych, a leasingodawcy wykazują wartość brutto środków trwałych oddanych w roku sprawozdawczym do odpłatnego używania na mocy umowy o leasing finansowy łącznie z wartością brutto leasingu uznawanego do celów bilansowych za aktywa trwałe korzystającego zgodnie z ww. Ustawą – w podziale na grupy środków trwałych),
- źródłach finansowania nakładów, w tym nakładów na środki trwałe oraz na wartości niematerialne i prawne.

Dodatkowo podmioty o liczbie pracujących powyżej 100 osób przekazują dane o nakładach według kierunków inwestowania i miejsc lokalizacji inwestycji.

Od podmiotów o liczbie pracujących powyżej 100 osób zbierane są też podstawowe informacje o zadaniach inwestycyjnych – miejscach mających konkretny adres, w których prowadzona jest działalność inwestycyjna na rzecz przyszłych jednostek lokalnych i gdzie jednostka nie zatrudnia jeszcze pracowników ani nie prowadzi działalności gospodarczej.

W badaniu reprezentacyjnym jednostki o liczbie pracujących do 9 osób wykazują:

- stan środków trwałych brutto na koniec roku,
- łącznie nakłady inwestycyjne i wydatki na zakup używanych środków trwałych w okresie sprawozdawczym,
- nakłady na wartości niematerialne i prawne,
- źródła finansowania nakładów na środki trwałe.

Badanie pełne dostarcza szczegółowych informacji o miejscach prowadzenia działalności przedsiębiorstwa na terenie kraju oraz poza granicami kraju (tzw. jednostkach lokalnych). Z uwagi na to, że przedsiębiorstwa mogą prowadzić działalność poza miejscem, w którym mają siedzibę, pozwala to prezentować rzeczywiste rozmieszczenie prowadzonej przez nie działalności gospodarczej w układzie regionalnym.

W celu redukcji obciążeń respondentów przyjęto założenie, że podmioty o liczbie pracujących do 20 osób prowadzą działalność zlokalizowaną w jednym miejscu, a więc nie wykazują jednostek lokalnych.

Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących 20 osób i więcej zobowiązane zostały do przekazywania informacji o swoich jednostkach lokalnych w zakresie:

- danych adresowych,
- typu jednostki (produkcyjna/pomocnicza),
- gotowości eksploatacyjnej,
- przeważającego rodzaju działalności,
- przeciętnego zatrudnienia,
- liczby pracujących,
- wynagrodzeń brutto,
- wartości wytworzonych produktów (lub przychodów ze sprzedaży towarów i materiałów),
- wartości środków trwałych,
- wartości nakładów inwestycyjnych.

Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących 20 osób i więcej posiadające sklepy stanowiące samodzielne jednostki lokalne przekazują o nich informację zbiorczą.

Dodatkowo, podmioty, w których liczba pracujących przekracza 100 osób, podają informacje o zlokalizowanych na terenie kraju produkcyjnych jednostkach lokalnych lub sklepach (zbiorczo) w zakresie:

- rodzajów działalności,
- wartości produktów wytworzonych (lub przychodów ze sprzedaży towarów i materiałów),
- poniesionych kosztów.

Progi 20 i 100 pracujących, od których uzależnione zostało przekazanie dodatkowych informacji dotyczących lokalizacji prowadzonej działalności (w tym inwestycji) zostały określone tak, aby uzyskać informacje o jak największej liczbie podmiotów istotnych z punktu widzenia użytkowników danych, przy jak najdalej idącym ograniczeniu obciążeń respondentów, a zwłaszcza najmniejszych przedsiębiorstw.

Badanie pełne dostarcza informacje uzupełniające o działalności handlowej dotyczące:

- źródeł zakupu towarów,
- struktury przychodów według typu odbiorców,
- magazynów handlowych (cyklicznie co trzy lata).

Badanie reprezentacyjne jest źródłem informacji specjalistycznych dotyczących działalności:

- handlowej (detalicznej lub hurtowej),
- gastronomicznej,
- transportowej,
- ochrony zdrowia.

3.2. Roczne badanie nowopowstałych przedsiębiorstw

W badaniu pozyskiwane są informacje na temat warunków powstania, działania oraz perspektyw rozwojowych polskich przedsiębiorstw. Zakres zbieranych danych zależy od tego, czy jest to pierwszy, drugi, czy też kolejny (3-5) rok działania przedsiębiorstwa.

Podmioty jednoroczne, z uwagi na minimalizację obciążeń administracyjnych, przekazują jedynie dane zbierane na potrzeby statystyki międzynarodowej przedsiębiorstw.

Podmioty dwu-, trzy-, cztero- i pięcioletnie udostępniają informacje na temat:

- zasięgu prowadzonej działalności,
- napotykanych trudności w prowadzeniu działalności,
- perspektyw rozwojowych.

Podmioty dwuletnie przekazują dodatkowo informacje dotyczące:

- czynników przedsiębiorczości,
- sposobu powstania przedsiębiorstwa,
- źródeł pochodzenia środków niezbędnych do podjęcia działalności gospodarczej.

Ze względu na zasięg prowadzenia działalności, wśród nowych podmiotów wyróżniono:

- przedsiębiorstwa działające na rynku lokalnym – przedsiębiorstwa działające w sposób zorganizowany i ciągły na terenie gminy lub kilku sąsiednich gmin, zlokalizowanych w obrębie jednego lub sąsiadujących z miejscem siedziby przedsiębiorstwa powiatów,
- przedsiębiorstwa działające na rynku regionalnym – przedsiębiorstwa działające w sposób zorganizowany i ciągły na terenie kilku powiatów, zlokalizowanych w granicach jednego lub sąsiadujących z miejscem siedziby przedsiębiorstwa województw,

- przedsiębiorstwa działające na rynku krajowym – przedsiębiorstwa działające w sposób zorganizowany i ciągły w kilku województwach lub na terenie całego kraju,
- przedsiębiorstwa działające na rynku międzynarodowym – przedsiębiorstwa, które w sposób zorganizowany i ciągły eksportują produkty lub usługi poza granice Polski (z wyłączeniem sporadycznej sprzedaży).

Zestaw danych zbieranych w tym badaniu jest zintegrowany z rocznym badaniem działalności gospodarczej przedsiębiorstw, które dostarcza pozostałe, standardowe informacje dotyczące przedsiębiorstw niefinansowych, w tym dane finansowe oraz o nakładach inwestycyjnych poniesionych na terenie kraju.

3.3. Roczne badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym

Podstawowe zmienne pozyskiwane w badaniu to:

- wartość kapitału podstawowego w podziale na krajowy, zagraniczny i rozproszony,
- kraj pochodzenia udziałowca zagranicznego,
- kraj pochodzenia jednostki dominującej w grupie, do której należy badany podmiot,
- wartość zagranicznych wkładów pieniężnych i niepieniężnych zadeklarowanych w dniu rejestracji podmiotu,
- wartość przychodów ze sprzedaży na eksport i zakupów z importu, w tym eksport i import pomiędzy jednostkami w ramach grupy przedsiębiorstw,
- główne kierunki geograficzne eksportu,
- nakłady inwestycyjne poniesione za granicą.

Badanie to jest zintegrowane z rocznym badaniem działalności gospodarczej przedsiębiorstw, z którego są pozyskiwane pozostałe, standardowe informacje dotyczące przedsiębiorstw niefinansowych, w tym dane finansowe oraz o nakładach inwestycyjnych poniesionych na terenie kraju.

3.4. Roczne badanie działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą

Zakres przedmiotowy badania podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą stanowią informacje dotyczące dwóch zbiorowości – podmiotów z siedzibą w Polsce posiadających za granicą udziały w innych jednostkach oraz jednostek z siedzibą za granicą (nazywanych jednostkami zagranicznymi).

Zakres przedmiotowy dotyczący podmiotów z siedzibą w Polsce:

- liczba podmiotów działających w Polsce posiadających jednostki zagraniczne,
- liczba jednostek zagranicznych należących do podmiotów działających w Polsce,
- kraje, w których podmioty z siedzibą w Polsce mają udziały, oddziały lub inne jednostki zagraniczne,
- struktura i charakter powiązań podmiotów z siedzibą w Polsce z jednostkami za granicą,
- informacje dotyczące przynależności podmiotów z siedzibą w Polsce do grup przedsiębiorstw.

Zakres przedmiotowy dotyczący jednostek zagranicznych:

- kraj siedziby jednostek zagranicznych, w których podmioty krajowe posiadają udziały,
- rodzaj działalności według PKD 2007,
- wyniki finansowe: przychody, przychody ze sprzedaży na eksport oraz zakupy z importu (w tym eksport i import pomiędzy jednostkami w ramach grupy przedsiębiorstw), wybrane pozycje kosztów działalności,
- przeciętna liczba pracujących,
- nakłady na rzeczowe aktywa trwałe,
- informacja o przynależności jednostek zagranicznych do grup przedsiębiorstw.

3.5. Roczne badanie grup przedsiębiorstw

Zakres przedmiotowy badania grup przedsiębiorstw jest dostosowany do informacji, które mogą być dostarczane przez jednostki dominujące i zależne.

Od wszystkich podmiotów, które w końcu badanego roku należały do grup przedsiębiorstw, pozyskiwane są informacje na temat:

- pozycji danej jednostki prawnej w łańcuchu kontroli w grupie: podmioty powiązane określają swoją pozycję w grupie jako jednostki dominujące najwyższego szczebla, dominujące pośredniego szczebla lub zależne,
- nazwy grupy i przeważającego rodzaju działalności gospodarczej grupy według klasyfikacji PKD 2007.

Od jednostek zależnych i dominujących pośredniego szczebla zbierane są:

- dane dotyczące jednostki sprawującej bezpośrednią kontrolę nad jednostką sprawozdawczą i jednostki dominującej najwyższego szczebla w grupie,
- informacje na temat udziału jednostki sprawującej bezpośrednią kontrolę w ogólnej liczbie głosów oraz w kapitale podstawowym jednostki sprawozdawczej.

Informacje pozyskiwane od podmiotów pełniących rolę jednostek dominujących (najwyższego szczebla lub pośredniego szczebla) w grupie to:

- data powstania grupy,
- wartość kapitału własnego grupy i udział w nim jednostki dominującej,
- liczba pracujących w grupie,
- jednostki bezpośrednio zależne, w tym m.in. informacje o objęciu spółki konsolidacją sprawozdań oraz udziale jednostki dominującej w kapitale zakładowym spółki zależnej,
- jednostki pośrednio zależne.

Jednostki dominujące, które konsolidują wyniki finansowe grup przedsiębiorstw, przekazują dodatkowo wybrane dane ze skonsolidowanego bilansu oraz rachunku zysków i strat, m.in. przychody, koszty, wyniki finansowe, wartość kapitału.

3.6. Kwartalne badanie przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe

W badaniu pozyskiwane są następujące dane (odpowiednio według stanu na koniec roku lub za okres od początku roku do końca danego kwartału):

- rachunek zysków i strat,
- wartość zakupów z importu,
- podatek akcyzowy,
- składniki aktywów obrotowych: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe, krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe,
- wybrane źródła finansowania majątku: rezerwy na zobowiązania, zobowiązania długoterminowe, krótkoterminowe (kredyty i pożyczki, zobowiązania z tytułu dostaw i usług, z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publiczno-prawnych),
- liczba oraz wartość kosztorysowa nowo rozpoczętych inwestycji w okresie sprawozdawczym,
- wartość brutto środków trwałych przyjętych/oddanych w okresie sprawozdawczym na mocy umowy o leasing finansowy lub operacyjny (leasingobiorcy wykazują wartość brutto nowych środków trwałych przyjętych w okresie sprawozdawczym do odpłatnego używania na mocy umowy o leasing finansowy lub operacyjny, łącznie z wartością leasingu uznawanego do celów bilansowych za aktywa trwałe korzystającego, zgodnie z art. 3 ust. 4 Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, a leasingodawcy wykazują wartość brutto środków trwałych zakupionych w okresie sprawozdawczym z przeznaczeniem do oddania do odpłatnego używania na mocy umowy o leasing finansowy lub operacyjny, łącznie z wartością leasingu uznawanego do celów bilansowych za aktywa trwałe korzystającego zgodnie z art. 3 ust. 4 ww. Ustawy),
- wartości poniesionych w okresie sprawozdawczym nakładów inwestycyjnych i wydatków na zakup używanych środków trwałych oraz nakładów na wartości niematerialne i prawne.

Tablica 2. Wybrane informacje pozyskiwane w badaniach przedsiębiorstw niefinansowych

Wyszczególnienie	Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw; Badanie nowopowstałych przedsiębiorstw; Badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym		Roczne badanie działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą (w tym dane dot. jednostek z siedzibą za granicą)	Kwartalne badanie przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe	Roczne badanie grup przedsiębiorstw
	do 9 prac.	10 i więcej prac.	bez względu na liczbę prac.	10 i więcej prac.	bez względu na liczbę prac.
Stan aktywności prawno-ekonomicznej	+	+			
Rodzaj prowadzonej ewidencji księgowej	+	+			
Liczba pracujących	+	+	+	+	w grupie
Przeciętna liczba pracujących			+		
Liczba zatrudnionych	+	+			
Wynagrodzenia	+	+	+		
Przeważający rodzaj prowadzonej działalności	+	+	+	+	grupy
Drugorzędne rodzaje działalności i uzyskiwane przychody		+			
Informacje o sposobie powstania i zmianach w jednostce		+			
Faktyczna data rozpoczęcia działalności	+	+			
Data rozpoczęcia i zakończenia roku obrotowego		+			
Liczba miesięcy prowadzenia działalności	+				
Źródła przychodów w przedsiębiorstwach osób fizycznych	+				
Bilans	wybrane dane	+		+	skonsolidowany (wybrane dane)
Rachunek zysków i strat (wersja porównawcza)	wybrane dane	+	wybrane dane	+	skonsolidowany (wybrane dane)
Środki trwałe	+	+			
Wartości niematerialne i prawne		+			skonsolidowane
Informacje o ruchu środków trwałych		+			
Wartości odpisów amortyzacyjnych		+			
Wartości poniesionych nakładów na środki trwałe	+	+	+	+	
Wartość poniesionych nakładów na wartości niematerialne i prawne	+	+		+	
Źródła finansowania nakładów na środki trwałe	+	+			
Nakłady na środki trwałe wg kierunków inwestowania (podmioty o liczbie pracujących powyżej 100 osób)		+			
Podstawowe informacje o jednostkach lokalnych		+			
Informacje specjalistyczne o działalności handlowej, gastronomicznej, transportowej, ochrony zdrowia	+				
Informacje uzupełniające o działalności handlowej		+			
Informacje o zasięgu prowadzonej działalności, napotykanym trudnościach i perspektywach rozwojowych (od podmiotów maksymalnie pięcioletnich)	+	+			
Informacje o czynnikach przedsiębiorczości, sposobie powstania przedsiębiorstwa i źródłach środków do podjęcia działalności (od podmiotów dwuletnich)	+	+			
Wartość zagranicznych wkładów pieniężnych i niepieniężnych, kapitał podstawowy w podziale na krajowy, zagraniczny i rozproszony, kraj pochodzenia udziałowca zagranicznego, wartość i główne kierunki geograficzne eksportu i importu	+	+			
Przynależność jednostki do grupy przedsiębiorstw	+	+	+		+
Pozycja jednostki w grupie przedsiębiorstw					+
Informacje o jednostkach dominujących w grupie przedsiębiorstw	+	+			+
Podstawowe informacje o krajowych jednostkach zależnych					+
Pytanie o udziały w kapitale podmiotów mających siedzibę poza granicami RP, oddziały poza granicami RP oraz o inne jednostki zlokalizowane za granicą		+	+		
Liczba podmiotów działających w Polsce posiadających jednostki zagraniczne. Liczba jednostek zagranicznych należących do podmiotów działających w Polsce i kraje, w których mają one udziały, oddziały. Struktura i charakter powiązań podmiotów z siedzibą w Polsce z jednostkami za granicą			+		
Podstawowe informacje dotyczące jednostek zagranicznych			+		+

4. Opis metody badań

Roczne i kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych prowadzone są tzw. „metodą przedsiębiorstw”, w której przyjmuje się, że wyniki całej działalności przedsiębiorstwa (za przedsiębiorstwo jest uznawana jedna jednostka prawna), zapisane w jego rachunku wyników, przypisywane są głównej działalności i jednocześnie regionowi, w którym znajduje się siedziba zarządu przedsiębiorstwa. W rzeczywistości przedsiębiorstwa mogą prowadzić zróżnicowaną działalność gospodarczą, zlokalizowaną pod więcej niż jednym adresem. Aby uzyskać informacje o faktycznym rozmieszczeniu terytorialnym działalności przedsiębiorstw oraz zmianach zachodzących w strukturze rodzajowej tej działalności, w rocznym badaniu pełnym obserwacją objęto także tzw. jednostki lokalne.

W odróżnieniu od „metody przedsiębiorstw”, w metodzie „jednostek lokalnych” o przynależności do danego województwa decyduje adres jednostki lokalnej, co umożliwia bardziej precyzyjne prezentowanie danych w układzie regionalnym. Informacje o rozmieszczeniu wartości wytworzonych produktów, posiadanego majątku trwałego oraz siły roboczej stanowią podstawowe źródło danych nie tylko dla statystyki sektora przedsiębiorstw, ale także dla rachunków narodowych oraz rachunków regionalnych. Informacje o jednostkach lokalnych, ze względu na związane z nimi obciążenie respondentów, są zbierane tylko w rocznym badaniu działalności gospodarczej przedsiębiorstw od podmiotów o liczbie pracujących 20 i więcej osób, jedynie w zakresie wybranych zmiennych.

4.1. Roczne badania przedsiębiorstw niefinansowych

Podstawowym źródłem informacji, pozwalającym wyznaczyć zbiorowość jednostek prawnych, od których pozyskiwane są poszczególne zestawy danych w ramach rocznych badań działalności gospodarczej przedsiębiorstw, jest Baza Jednostek Statystycznych (BJS). Kartoteka do tych badań tworzona jest w oparciu o informacje o danym przedsiębiorstwie zapisane w BJS jako stan za badany rok. Jednostki dobierane są do badania przede wszystkim na podstawie informacji dotyczących klasy wielkości przedsiębiorstwa (podstawą jest liczba pracujących określana według stanu na dzień 30 listopada badanego roku), przeważającego rodzaju działalności, podstawowej i szczególnej formy prawnej, formy finansowania, stanu aktywności prawno-ekonomicznej, a także rodzaju jednostki – oznaczenia wprowadzonego na potrzeby statystyki.

W rocznym badaniu działalności gospodarczej przedsiębiorstw do weryfikacji operatu badania mikroprzedsiębiorstw, oprócz informacji z bazy BJS, dodatkowo wykorzystywane są najnowsze dostępne dane dotyczące aktywności prawno-ekonomicznej pochodzące ze źródeł administracyjnych Ministerstwa Finansów (KEP, VAT) oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W badaniu reprezentacyjnym przedsiębiorstw zastosowano schemat losowania warstwowego (próbę obejmuje około 4% badanej populacji), w którym podstawowy podział na warstwy określony jest poprzez zdefiniowanie tzw. zbiorowości (NZ) według przeważającego rodzaju prowadzonej działalności zaklasyfikowanego zgodnie z PKD 2007. Dodatkowo w trakcie tworzenia warstw uwzględniane są:

- regiony według siedziby przedsiębiorstwa (WO), zgodnie z klasyfikacją NUTS
- forma prawna (FP), gdzie wyodrębniane są dwie podgrupy: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne, oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej,
- wielkość zatrudnienia (WP), gdzie wyodrębniane są dwie podgrupy: podmioty o liczbie pracujących od 0 do 5 osób, oraz o liczbie pracujących od 6 do 9 osób.

Dodatkowo próba badawcza podzielona jest na 6 grup w zależności od roku powstania: przedsiębiorstwa jednoroczne, dwu-, trzy-, cztero-, pięcioletnie oraz starsze.

Na podstawie aktualnych informacji w bazie BJS ustala się liczebność jednostek w wyodrębnionych podpopulacjach. Liczbę jednostek, jaka powinna zostać wylosowana do próby dla każdej z podpopulacji (dla zapewnienia stałej, zbliżonej precyzji wyników w poszczególnych regionach oraz w danej zbiorowości) określa się z wykorzystaniem informacji o przychodach pochodzącej z danych z roku poprzedniego. Na tak przygotowanym operacie przeprowadza się losowanie ustalonej liczby jednostek w podpopulacjach dla każdej z warstw (region, rodzaj działalności, forma prawna, klasa wielkości i rok powstania przedsiębiorstwa) z zastosowaniem losowania warstwowego.

W pierwszym etapie opracowania alokacji próby, w oparciu o dane ze źródeł administracyjnych, wyodrębniana jest tzw. „warstwa górna”, która podlega badaniu w całości. Do wyodrębnienia warstwy kwalifikowane są jednostki o bardzo dużych przychodach (według dostępnych danych podatkowych) – do tej górnej warstwy wybierane jest około 10 tysięcy jednostek. Alokację pozostałej próby pomiędzy warstwy realizuje się rozwiązując najpierw numerycznie problem takiej alokacji próby (o zadanej liczebności) w zdefiniowanych przekrojach NZ*FP*WP, aby precyzja estymatora wartości globalnej dla cechy przychody była jednakowa i możliwie najmniejsza. Wykorzystuje się do tego oszacowania wariancji cechy przychody w warstwach na podstawie wyników z poprzedniej edycji badania mikroprzedsiębiorstw. Następnie uzyskane wielkości próby rozdziela się pomiędzy regiony wykorzystując kombinację liniową alokacji proporcjonalnej i według reguły pierwiastka kwadratowego. Uzyskane powyższą metodą liczebności w przekrojach modyfikowane są w każdym przekroju zgodnie z regułą $\min(\text{ndh}, \max(\text{nh}, 10))$, gdzie ndh jest liczebnością danej warstwy, nh proponowaną liczebnością próby z danego przekroju NZ*WO*FP*WP. Zapewnione jest w ten sposób spełnienie warunku minimum 10 elementów wylosowanych z warstwy o liczebności większej niż 10 i to, że nie zostanie przekroczona liczebność próby w warstwach ponad liczebność warstwy.

W warstwie województw uwzględnia się dodatkowo rok powstania jednostki stosując alokację proporcjonalną.

Od edycji badania za 2018 rok, w próbie badawczej uwzględniono również alokację jednostek z kapitałem zagranicznym. W sytuacji gdy jednostki takie nie znalazły się w wylosowanej próbie w wyniku opisanego wyżej schematu losowania, zostają one dołączone do próby badawczej z nadaną wagą pierwotną równą 1, przy jednoczesnym skorygowaniu wag pozostałych jednostek w poszczególnych warstwach.

Losowanie próby wykonywane jest metodą losowania prostego bez zwracania niezależnie w każdej warstwie. Wagi pierwotne (wynikające ze schematu losowania) są odwrotnościami prawdopodobieństw dostania się jednostki do próby.

Sposób warstwowania zbiorowości przyjęty do losowania próby decyduje o przekrojach, w jakich mogą być prezentowane uogólnione wyniki badania mikroprzedsiębiorstw, osobno dla każdego poziomu zgodnie z utworzonymi warstwami:

- region,
- rodzaj działalności,
- forma prawna,
- klasa wielkości mikroprzedsiębiorstwa.

Wyniki uogólnione na poziomie lat prowadzenia działalności przygotowywane są dla zbiorowości mikroprzedsiębiorstw w ramach badania nowopowstałych przedsiębiorstw.

Dane dla niższych poziomów agregacji mogą być uzyskane wyłącznie za pomocą rozszacowań.

Ze względu na zastosowanie badania reprezentacyjnego zmiana warstwy losowania powoduje zerwanie szeregu w danym przekroju – w takim przypadku możliwe jest porównywanie danych dla dłuższych szeregów czasowych tylko na poziomie dla Polski ogółem. Przykładem może być zmiana Polskiej Klasyfikacji Działalności (z PKD 2004 na PKD 2007), która ograniczyła możliwość prezentacji danych według rodzaju prowadzonej działalności do szeregu czasowego rozpoczynającego się od roku 2009 – dane wcześniejsze dostępne są tylko w agregatach wyznaczanych według klasyfikacji PKD 2004.

Obowiązek sprawozdawczy w rocznym badaniu przedsiębiorstw nowopowstałych (podmioty działające do pięciu lat) jest określany na podstawie informacji zawartych w bazie BJS.

Dobór do badania jednostek posiadających kapitał zagraniczny jest także dokonywany na podstawie informacji zawartych w BJS. Aby minimalizować zarówno obciążenia jednostek najmniejszych, jak i koszty badania, kartoteka do badania podmiotów z kapitałem zagranicznym w części dotyczącej podmiotów nowo zarejestrowanych o liczbie pracujących do 9 osób jest ograniczona do jednostek deklarujących już w momencie rejestracji udział własności zagranicznej.

Zbiorowość jednostek objętych badaniem podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą jest wyznaczana na podstawie danych pochodzących z tego badania przeprowadzonego w poprzednich latach, a także informacji o udziałach i oddziałach poza terytorium Polski zebranych w rocznym badaniu przedsiębiorstw, badaniu podmiotów z kapitałem zagranicznym i badaniu grup przedsiębiorstw. Ponadto, populacja podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą uzupełniana jest na podstawie informacji pozyskanych ze źródła administracyjnego, tj. z badania prowadzonego przez Narodowy Bank Polski „Akcje i udziały nierezydenta będące w posiadaniu podmiotu sprawozdawczego” (AZ-IB).

Obowiązek sprawozdawczy w badaniu grup przedsiębiorstw nakładany jest na podmioty, które w roku poprzedzającym rok badania wykazały przynależność do grupy, zarówno w badaniu grup przedsiębiorstw, jak i w innych badaniach rocznych: badaniu podmiotów z kapitałem zagranicznym i badaniu podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą. Badaniem są obejmowane także podmioty, których przynależność do grup została zidentyfikowana na podstawie innych źródeł. Dla jednostek prawnych, których przynależność do grupy została potwierdzona w badaniu, określana jest pozycja w grupie (jednostka zależna, pośrednio dominująca oraz dominująca najwyższego szczebla). Dalsza analiza powiązań kontrolnych między podmiotami pozwala na wyodrębnienie grup przedsiębiorstw, tj. określenie zakresów grup oraz ustalenie ich struktur. Identyfikacja powiązań kontrolnych dokonywana jest na podstawie opracowanych przez Eurostat następujących kryteriów operacyjnych:

- jednostka prawna bezpośrednio posiada ponad 50% głosów w innej jednostce prawnej (kontrola bezpośrednia),
- jednostka prawna posiada ponad 50% głosów w innej jednostce prawnej poprzez jednostki zależne (kontrola pośrednia),
- jednostka prawna obejmuje pełną konsolidację sprawozdania finansowe innej jednostki prawnej, a żadna inna jednostka prawna nie obejmuje konsolidację tej jednostki (kontrola poprzez pełną konsolidację),
- jednostka prawna posiada mniej niż 50% siły głosu w innej jednostce prawnej, lecz żadna inna jednostka prawna nie posiada większej siły głosów (kontrola mniejszościowa).

Wyodrębnianie grup prowadzone jest metodą „góra-dół” i polega na identyfikacji w łańcuchu powiązań krajowych jednostek dominujących najwyższego szczebla, a następnie przypisaniu im jednostek od nich zależnych bezpośrednio i pośrednio, przy założeniu, iż w danym momencie przedsiębiorstwo może należeć tylko do jednej grupy, a grupy przedsiębiorstw mogą składać się jedynie z całych przedsiębiorstw (nie ich części). Ze względu na możliwość występowania w ramach grupy powiązań ponadnarodowych, wyróżniane są dwa podstawowe typy grup przedsiębiorstw:

- krajowa grupa przedsiębiorstw, tj. grupa składająca się z przedsiębiorstw (zarówno jednostek dominujących, jak i zależnych) mających siedzibę wyłącznie na terenie jednego kraju,
- międzynarodowa grupa przedsiębiorstw, tj. grupa składająca się z co najmniej dwóch przedsiębiorstw mających siedziby w różnych krajach, przy czym w jednym z nich ma siedzibę jednostka dominująca najwyższego szczebla.

Przedsiębiorstwa należące do jednej międzynarodowej grupy przedsiębiorstw, zlokalizowane na terenie jednego kraju, są nazywane okrojona (niepełna) grupą przedsiębiorstw. Przyjmując jako kryterium podziału lokalizację jednostki dominującej najwyższego szczebla, wyróżnia się grupę okrojoną pod kontrolą krajową lub grupę okrojoną pod kontrolą zagraniczną.

Podstawowe informacje opisujące grupy przedsiębiorstw, w tym przeważający rodzaj ich działalności, liczba pracujących w grupie oraz wybrane skonsolidowane wyniki finansowe grupy (wyłącznie w przypadku sporządzenia przez grupę skonsolidowanego sprawozdania finansowego) pozyskiwane są ze sprawozdań jednostek zidentyfikowanych w łańcuchu powiązań jako krajowe jednostki dominujące najwyższego szczebla. W razie braku sprawozdania od jednostki dominującej najwyższego szczebla, informacje o grupie pozyskiwane są od jednostek dominujących usytuowanych na niższym szczeblu kontroli w grupie przedsiębiorstw. W przypadku grup międzynarodowych pod kontrolą zagraniczną wspomniane informacje uzyskiwane są od najwyższej usytuowanej w łańcuchu kontroli krajowej jednostki dominującej pośredniego szczebla i dotyczą grupy okrojonej.

Ze względu na przyjętą metodę wyodrębniania grup („góra-dół”), w przypadku braku pełnej informacji o grupie, tj. sprawozdania od krajowej jednostki dominującej, należące do niej podmioty krajowe zidentyfikowane w badaniu nie są wiązane w grupy przedsiębiorstw. Jednostki należące do grup, które są bezpośrednio zależne od podmiotów zagranicznych i nie mają powiązań z innymi podmiotami w kraju, także nie są wiązane w grupy. Dla jednostek z tych dwóch zbiorowości prezentowane są tylko wybrane informacje, m.in. o rodzaju prowadzonej działalności i wielkości grupy mierzonej liczbą pracujących.

4.2. Kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych

Obowiązki sprawozdawcze w kwartalnych badaniach przedsiębiorstw niefinansowych są wyznaczone na podstawie informacji zawartych w rejestrze BJS według stanu z listopada roku poprzedzającego rok objęty badaniem.

Do kwartalnych badań przedsiębiorstw niefinansowych jednostki dobierane są głównie na podstawie informacji dotyczących klasy wielkości przedsiębiorstwa wyznaczonej według liczby pracujących, przeważającego rodzaju działalności, podstawowej i szczególnej formy prawnej, formy finansowania, stanu aktywności prawno-ekonomicznej, rodzaju prowadzonej ewidencji księgowej, a także rodzaju jednostki – oznaczenia wprowadzonego do BJS na potrzeby statystyki.

5. Podstawowe zasady organizacji badań przedsiębiorstw niefinansowych

Departament Przedsiębiorstw odpowiada za metodologię badań oraz analizę, opracowanie i prezentację ich wyników. W oparciu o zebrane dane prowadzi badania odpowiadające na potrzeby użytkowników, w tym związane z wypełnieniem przez Polskę wymogów nałożonych przez odpowiednie rozporządzenia Unii Europejskiej.

Za pozyskanie danych od respondentów, zgodnie z metodologią opracowaną przez Departament Przedsiębiorstw, odpowiada Urząd Statystyczny specjalizujący się w danym badaniu:

- Urząd Statystyczny w Łodzi – roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób oraz roczne badanie nowopowstałych przedsiębiorstw,
- Urząd Statystyczny w Warszawie – kwartalne i roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób, roczne badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym i podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą, roczne badanie grup przedsiębiorstw,
- Urząd Statystyczny w Katowicach – współuczestniczy w realizacji rocznego badania działalności gospodarczej podmiotów z sekcji A i K oraz państwowych jednostek organizacyjnych z pozostałych sekcji o liczbie pracujących 10 i więcej osób.

Podstawową formą zbierania danych jest formularz elektroniczny zamieszczony w Portalu Sprawozdawczym na stronie internetowej GUS (metoda *Computer Assisted Web Interview* – CAWI). Ponadto, w badaniu mikroprzedsiębiorstw możliwe jest pozyskanie danych przez statystyka na podstawie wywiadu telefonicznego (metodą *Computer Assisted Telephone Interviewing* – CATI). W trakcie takiego wywiadu statystyk wprowadza niezbędne dane bezpośrednio do Portalu Sprawozdawczego. Ponadto, podmioty o liczbie pracujących do 5 osób mogą przekazać dane w formie papierowej, przysyłając wypełnione sprawozdanie na adres Urzędu Statystycznego przypisanego do danego formularza.

Tablica 3. Terminy wypełniania obowiązku sprawozdawczego

Roczne badania przedsiębiorstw niefinansowych	
Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób	do połowy marca roku t+1
Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób	do końca kwietnia roku t+1
Roczne badanie nowopowstałych przedsiębiorstw	zgodnie z terminem wskazanym w rocznym badaniu działalności gospodarczej przedsiębiorstw
Roczne badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym	
Roczne badanie grup przedsiębiorstw	do końca lipca roku t+1
Roczne badanie działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą	do końca września roku t+1
Kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych	
Kwartalne badanie przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe	dane za okres od początku roku do końca I, II, III kwartału roku t – do 20. dnia po kwartale dane za rok – do drugiego tygodnia lutego roku t+1

Podmioty objęte badaniem otrzymują zawiadomienie o obowiązku sprawozdawczym na adres e-mail lub pocztą tradycyjną. Sprawozdawca ma utworzone indywidualne konto, na które loguje się za pomocą nadanego przez system Portalu loginu i hasła (procedura tworzenia konta jest opisana na stronie Portalu). Informacja o obowiązku sprawozdawczym dociera do odbiorcy z wyprzedzeniem, umożliwiającym terminową realizację tego obowiązku. Formularze są udostępniane na stronie Internetowej Portalu Sprawozdawczego lub – w przypadku najmniejszych przedsiębiorstw nieposiadających konta na Portalu – przesyłane pocztą tradycyjną.

W trakcie przeprowadzania badania wysyłane są przypomnienia o konieczności sporządzenia lub zakończenia wypełniania sprawozdania rozpoczętego. Do sprawozdawców, którzy nie wypełnili sprawozdania w terminie, wysyłane są monity przypominające o nałożonym obowiązku. Dane ze sprawozdań, które napływają pocztą są rejestrowane przez statystyków w Systemie Informatycznym Badania (SIB).

Pozyskiwanie danych za pośrednictwem Portalu Sprawozdawczego pozwala przyspieszyć proces kontroli jakości zbioru oraz umożliwia bieżące informowanie sprawozdawcy o ewentualnych błędach w wypełnianym sprawozdaniu. W celu ograniczania błędów oraz redukcji obciążeń respondentów, w formularzu elektronicznym zastosowano następujące usprawnienia: personalizację, pytania filtrujące, przenoszenie danych, autosumy, słowniki, aktywne objaśnienia i definicje, kontrolę logiczno-rachunkową, listę najczęściej zadawanych pytań z odpowiedziami (FAQ).

W trakcie przeprowadzania badania dane z Portalu Sprawozdawczego są cyklicznie przekazywane do SIB. System Informatyczny Badania służy statystykom do analizy i kontroli jakości pozyskiwanych danych. Co roku przygotowywane są aktualizacje SIB, aby dostosować go do zmian wprowadzonych w zakresie pozyskiwanych danych oraz uzupełnić o dodatkowe, niezbędne założenia kontrolne.

Kontrola poprawności i jakości danych odbywa się na dwóch poziomach. Wstępna kontrola jest prowadzona na etapie wypełniania jednostkowego sprawozdania, w jej trakcie sprawdzana jest poprawność logiczno-rachunkowa wprowadzonych danych oraz spójność powiązanych elementów z różnych części formularza. Następnie w SIB wykonywana jest analiza spójności zbioru, porównanie z danymi z poprzedniego okresu, analiza podmiotów, których dane odbiegają od założonej sytuacji prawidłowej lub – w przypadku badania grup przedsiębiorstw – analiza spójności danych prezentowanych przez podmioty powiązane w ramach grupy. Porównuje się również zbiór z odpowiednimi danymi pochodzącymi z innych sprawozdań.

Po zakończeniu edycji badania i zatwierdzeniu zbioru krajowego dane udostępniane są odbiorcom wewnętrznym, aby na podstawie wyników badania przeprowadzić analizy i przygotować publikacje. Ponadto, wyniki badań kwartalnych są wykorzystywane do kontroli i uzupełnienia brakujących danych rocznych (imputacji), m.in. przepisywane są dane dotyczące tych podmiotów, które nie złożyły sprawozdań rocznych, ale zostały od nich pozyskane dane w badaniach kwartalnych.

6. Roczne badania integrujące wyniki badań przedsiębiorstw niefinansowych

Informacje pozyskiwane w ramach poszczególnych rocznych i kwartalnych badań przedsiębiorstw niefinansowych opisanych w Zeszycie metodologicznym są opracowywane w postaci zagregowanych danych wynikowych, które są udostępniane w różnego rodzaju opracowaniach.

Przyjęta metodologia oraz organizacja badań przedsiębiorstw niefinansowych umożliwiają prowadzenie dalszych, pogłębionych badań, w których łączone są wyniki pozyskiwane w ramach różnych zestawów danych. Realizacja takich badań wzbogaca zakres danych udostępnianych przez statystykę publiczną, pozwalając na opracowywanie wieloaspektowych analiz. Badania te zostały opisane poniżej.

6.1. Badanie bilansowe

Bilansowe wyniki finansowe są opracowywane na podstawie danych pochodzących z rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw w części dotyczącej podmiotów o liczbie pracujących 10 i więcej osób, prowadzących księgi rachunkowe lub podatkową księgę przychodów i rozchodów. Badaniem objęte są przedsiębiorstwa niefinansowe określone w rozdziale 2.1.

Zakres przedmiotowy badania podmiotów prowadzących księgi rachunkowe obejmuje pełny bilans oraz rachunek zysków i strat w wersji porównawczej. Dla podmiotów prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów są dostępne wybrane kategorie, tj. zapasy, przychody ogółem i koszty ogółem.

6.2. Badanie wartości środków trwałych i nakładów na środki trwałe

Badanie wartości środków trwałych i nakładów na środki trwałe w obecnej formule jest realizowane począwszy od badań rocznych za 1998 r. Służy spójnemu opracowaniu danych o nakładach na środki trwałe oraz o wartości brutto środków trwałych prezentowanych dla zbiorowości przedsiębiorstw niefinansowych (określonych w rozdziale 2.1.), a także – w szerszym zakresie – na poziomie rachunków narodowych. Dane te, w zależności od rodzaju podmiotów, są pozyskiwane z następujących badań:

- pełnego rocznego badania przedsiębiorstw – dane dotyczące wartości brutto środków trwałych oraz nakładów na ich budowę, zakup i ulepszenie, odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych), leasingu finansowego, finansowania nakładów, a także nakładów na środki trwałe według kierunków inwestowania,
- reprezentacyjnego rocznego badania przedsiębiorstw – dane dotyczące wartości brutto środków trwałych oraz nakładów na ich budowę, zakup i ulepszenie (po ostatecznym uogólnieniu danych za badany rok),
- stanu i ruchu środków trwałych – dane dotyczące wartości brutto środków trwałych oraz nakładów na ich budowę, zakup i ulepszenie, odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych), leasingu finansowego, finansowania nakładów, a także nakładów na środki trwałe według kierunków inwestowania; dane dotyczą podmiotów, które nie są objęte pełnym lub reprezentacyjnym rocznym badaniem przedsiębiorstw,
- finansów instytucji kultury (od danych za 2016 r.) – dane dotyczące wartości brutto środków trwałych oraz nakładów na ich budowę, zakup i ulepszenie, odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych), leasingu finansowego, finansowania nakładów.

Zgodnie z metodologią wymienionych wyżej badań, do wartości nakładów na środki trwałe zalicza się poniesione w okresie sprawozdawczym nakłady na nabycie (w tym również zakup środków trwałych niewymagających montażu lub instalacji oraz wartości brutto środków trwałych przyjętych na mocy umowy o leasing finansowy łącznie z wartością leasingu uznawanego do celów bilansowych za aktywa trwałe korzystającego) bądź wytworzenie (montaż) na własne potrzeby środków trwałych, nakłady na środki trwałe w budowie (niezakończone, tj. na przyszłe środki trwałe), nakłady na ulepszenie (przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) własnych środków trwałych, na ulepszenie obcych środków trwałych oraz inne nakłady związane z budową środka trwałego, tzw. pierwsze wyposażenie – wraz z kosztami ponoszonymi przy ich nabyciu, tj. kosztami transportu, załadunku i wyładunku, ubezpieczenia w drodze, ceł itp. – niezależnie od źródeł finansowania (również nabyte ze środków obcych, np. dotacji, subwencji, itp.). Oznacza to, że w danych dotyczących nakładów inwestycyjnych sprawozdawcy ujmują – zgodnie z prowadzoną ewidencją księgową – całość nakładów na środki trwałe w danym okresie sprawozdawczym, bez względu na sposób ich finansowania.

6.3. Badanie przedsiębiorczości

Badaniem przedsiębiorczości objęte są przedsiębiorstwa niefinansowe określone w rozdziale 2.1., prowadzące księgi rachunkowe, w których pracuje 10 i więcej osób.

Wykorzystując informacje zebrane w kolejnych edycjach rocznego badania przedsiębiorstw, tworzone są panelowe zbiorowości obejmujące czteroletnie podokresy, w których uwzględniane są podmioty aktywne w trzech kolejnych latach (tj. te, które złożyły roczne sprawozdanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw), prowadzące działalność przez cały rok poprzedzający badany podokres. Każdą z tak utworzonych zbiorowości panelowych podzielono na różne typy podmiotów (kohorty) charakteryzujące się w trzech kolejnych latach różnym średniorocznym tempem przyrostu lub spadku przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów.

Na tej podstawie wydzielono pięć typów przedsiębiorstw (tworzących łącznie zbiorowość przedsiębiorstw objętych badaniem):

- przedsiębiorstwa szybkiego wzrostu – jednostki, w których (zgodnie z metodologią międzynarodową wypracowaną w ramach EIP – *Entrepreneurship Indicators Programme*) łączne tempo wzrostu przychodów w trzyletnim okresie wynosiło 72,8% i więcej (co oznacza średnioroczny wzrost przychodów o 20% i więcej),
- przedsiębiorstwa wzrostowe – podmioty, których tempo wzrostu przychodów w ciągu trzech analizowanych lat wynosiło 10,0% i więcej, nie przekraczając 72,8%,
- przedsiębiorstwa stabilne – podmioty uzyskujące w badanym trzyletnim okresie zbliżone wartości przychodów (tj. w ostatnim roku ich wartość przekraczała 90,0%, ale nie była wyższa niż 110,0% wartości uzyskanej na początku),
- przedsiębiorstwa schyłkowe – podmioty, dla których przychody uzyskane w ostatnim roku badanego okresu wynosiły powyżej 51,2%, ale nie więcej niż 90,0% przychodów uzyskanych na początku,
- przedsiębiorstwa szybkiego spadku – podmioty charakteryzujące się spadkiem przychodów do poziomu 51,2% i mniej przychodów uzyskanych na początku rozpatrywanego trzyletniego okresu.

Dodatkowo, ze zbiorowości przedsiębiorstw szybkiego wzrostu (podmiotów, które w trzyletnim okresie obserwacji wykazywały średnioroczny wzrost przychodów o 20% i więcej) wyodrębniono grupę tzw. gazel, tj. podmiotów, dla których szybki wzrost odnotowano w ciągu 5 pierwszych lat ich działalności.

Ponadto, w zbiorowości przedsiębiorstw objętych badaniem wyróżniono podzbiorowości:

- przedsiębiorstw z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego, tj. przedsiębiorstw zarejestrowanych i działających w Polsce, w których udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym przekraczał 50%,
- przedsiębiorstw-eksporterów, tj. przedsiębiorstw, w których udział przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport był większy niż 10% przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów,
- przedsiębiorstw sektora technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT), tj. podmiotów, których głównym rodzajem działalności była produkcja dóbr i usług w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, pozwalających na elektroniczne rejestrowanie, przetwarzanie, transmitowanie, odtwarzanie lub wyświetlanie informacji³.

Dla wyodrębnionych zbiorowości przygotowano podstawowe zmienne charakteryzujące ich działalność i jej wyniki. Są one opracowywane według stanu na koniec każdego rozpatrywanego trzyletniego okresu.

6.4. Strukturalna statystyka przedsiębiorstw

Dane z rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw stanowią podstawę do opracowania danych dotyczących przedsiębiorstw niefinansowych, określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 295/2008 z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie statystyk strukturalnych dotyczących przedsiębiorstw (Aneksy I-IV)⁴. Celem statystyki strukturalnej jest przygotowanie informacji opisujących główne cechy i wyniki działalności gospodarczej przedsiębiorstw, jej strukturę rodzajową i rozmieszczenie terytorialne w każdym z państw członkowskich i w całej Unii Europejskiej. W zakresie przedsiębiorstw niefinansowych, statystyka strukturalna obejmuje jednostki, bez względu na liczbę pracujących, prowadzące przeważającą działalność (rynkową) zaklasyfikowaną do następujących sekcji według PKD 2007⁵:

- Górnictwo i wydobywanie (sekcja B),
- Przetwórstwo przemysłowe (sekcja C),
- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D),
- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (sekcja E),
- Budownictwo (sekcja F),
- Handel hurtowy i detaliczny: naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G),
- Transport i gospodarka magazynowa (sekcja H),
- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I),
- Informacja i komunikacja (sekcja J),

---

³ Zgodnie z zakresem stosowanym w statystyce strukturalnej przedsiębiorstw to jednostki zaklasyfikowane według PKD 2007 do: grup 26.1 (Produkcja elektronicznych elementów i obwodów drukowanych), 26.2 (Produkcja komputerów i urządzeń peryferyjnych), 26.3 (Produkcja sprzętu (tele)komunikacyjnego), 26.4 (Produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku), 26.8 (Produkcja magnetycznych i optycznych niezapisanych nośników informacji), 46.5 (Sprzedaż hurtowa narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej), 58.2 (Działalność wydawnicza w zakresie oprogramowania), 63.1 (Przetwarzanie danych; zarządzanie stronami internetowymi (hosting) i podobna działalność; działalność portali internetowych), 95.1 (Naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego) oraz działów 61 (Telekomunikacja) i 62 (Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana); Rozporządzenie Komisji (WE) nr 251/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie wykonania i zmiany Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 295/2008 w odniesieniu do serii danych, które są tworzone na potrzeby statystyk strukturalnych przedsiębiorstw.

⁴ Rozporządzenia dotyczące strukturalnej statystyki przedsiębiorstw, demografii przedsiębiorstw i statystyki zagranicznych podmiotów zależnych są dostępne na stronie Eurostatu: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/methodology-classifications/legislation>.

⁵ Polska Klasyfikacja Działalności PKD 2007 jest opracowana na podstawie klasyfikacji NACE Rev. 2, wprowadzonej Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1893/2006 z 20 grudnia 2006 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev. 2.

- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L),
- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M),
- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N),
- Pozostała działalność usługowa (sekcja S – dział 95 – Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego).

Kategorie ekonomiczne obliczane w ramach statystyki strukturalnej przedsiębiorstw niefinansowych to:

- zmienne dotyczące wartości wytworzonych, np. obrót (przychody), wartość produkcji, wartość dodana,
- zmienne odnoszące się do kosztów wytworzenia, np. zakupy towarów i usług ogółem, zakupy towarów i usług w celu odsprzedaży w stanie, w którym je otrzymano, wynagrodzenia, koszty zabezpieczenia społecznego,
- zmienne dotyczące inwestycji,
- zmienne dotyczące nakładów pracy,
- zmienne pozostałe i specjalistyczne, charakterystyczne dla wybranych rodzajów działalności, np. powierzchnia sklepów, wypłaty dla podwykonawców.

Pełną listę zmiennych wraz z ich definicjami zawiera Rozporządzenie Komisji (WE) nr 250/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie wykonania Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 295/2008 w odniesieniu do definicji cech, technicznego formatu przekazywania danych, wymogów dotyczących podwójnej sprawozdawczości dla NACE Rev. 1.1 i NACE Rev. 2 oraz odstępstw, które mają zostać przyznane w zakresie statystyk strukturalnych dotyczących przedsiębiorstw.

Podstawową jednostką statystyczną⁶, dla której są prezentowane dane z zakresu strukturalnej statystyki przedsiębiorstw jest „przedsiębiorstwo”. Dodatkowo, dla jednostki statystycznej „jednostka lokalna” przygotowany jest zestaw podstawowych zmiennych:

- liczba jednostek lokalnych,
- wartość wynagrodzeń,
- liczba pracujących.

Dane z zakresu statystyki strukturalnej przedsiębiorstw niefinansowych są opracowywane w przekrojach:

- według przeważającego rodzaju działalności na poziomie klasy PKD 2007,
- według przeważającego rodzaju działalności na poziome grupy PKD 2007 i jednocześnie w podziale na klasy wielkości mierzone liczbą pracujących (0-1, 2-9, 10-19, 20-49, 50-249, 250 i więcej osób pracujących w sekcjach G-J, L-N i dziale 85; 0-9, 10-19, 20-49, 50-249, 250 i więcej w sekcjach B-F),
- według przeważającego rodzaju działalności na poziome grupy PKD 2007 i jednocześnie według klasy wielkości mierzonej wartością obrotu (tylko dla jednostek handlowych),
- dane dotyczące jednostek lokalnych są prezentowane w przekrojach według poziomu NUTS²⁷ na poziomie działów PKD 2007.

Dane są przekazywane do Eurostatu po 18 miesiącach od zakończenia roku referencyjnego. Węższy zasób informacji, tj. wybrane zmienne w mniejszej liczbie przekrojów, tzw. dane wstępne, przesyłane są po 10 miesiącach od zakończenia roku referencyjnego.

⁶ Jednostki statystyczne wykorzystywane w europejskiej statystyce gospodarczej są zdefiniowane w Rozporządzeniu Rady (EWG) nr 696/93 z dnia 15 marca 1993 r. w sprawie jednostek statystycznych do celów obserwacji i analizy systemu produkcyjnego we Wspólnocie.

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1059/2003 z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) z późn. zm.

6.5. Demografia przedsiębiorstw

W demografii przedsiębiorstw, której ramy określa Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 295/2008 z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie statystyk strukturalnych dotyczących przedsiębiorstw (Aneks IX), podmiotem badań są następujące zbiorowości:

- przedsiębiorstwa aktywne – za przedsiębiorstwo aktywne uznaje się przedsiębiorstwo, które w trakcie roku referencyjnego wykazywało obroty lub zatrudnienie,
- przedsiębiorstwa nowopowstałe (tzw. „narodziny”) – za przedsiębiorstwo nowopowstałe uznaje się przedsiębiorstwo, które powstało poprzez stworzenie kombinacji czynników produkcji z zastrzeżeniem, że żadne inne przedsiębiorstwo nie było w ten proces zaangażowane. Do przedsiębiorstw nowopowstałych nie zalicza się jednostek powstałych w wyniku połączenia, podziału, oddzielenia, restrukturyzacji, zmiany formy prawnej lub zmiany rodzaju działalności. Przedsiębiorstwo, które wznowiło działalność przed upływem 2 lat od jej zawieszenia także nie jest zaliczane do przedsiębiorstw nowopowstałych,
- przedsiębiorstwa zlikwidowane (tzw. „śmierci”) – za przedsiębiorstwo zlikwidowane uważa się przedsiębiorstwo, którego kombinacja czynników produkcji uległa rozwiązaniu z zastrzeżeniem, że żadne inne przedsiębiorstwo nie było w ten proces zaangażowane. Do przedsiębiorstw zlikwidowanych nie zalicza się jednostek, które zaprzestały działalności w wyniku połączenia, podziału, przejęcia, restrukturyzacji, zmiany formy prawnej lub zmiany rodzaju działalności. Przedsiębiorstwo, które wznowiło działalność w ciągu 2 lat od jej zawieszenia także nie jest zaliczane do przedsiębiorstw zlikwidowanych.

Zgodnie ze wspomnianym wyżej rozporządzeniem demografia przedsiębiorstw obejmuje jednostki bez względu na liczbę pracujących, prowadzące przeważającą działalność (rynkową) zaklasyfikowaną do następujących sekcji według PKD 2007:

- Górnictwo i wydobywanie (sekcja B),
- Przetwórstwo przemysłowe (sekcja C),
- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D),
- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (sekcja E),
- Budownictwo (sekcja F),
- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G),
- Transport i gospodarka magazynowa (sekcja H),
- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I),
- Informacja i komunikacja (sekcja J),
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K z wyłączeniem grupy 64.2 – Działalność holdingów finansowych),
- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L),
- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M),
- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N).

Dla każdej z wyróżnionych populacji, tj. przedsiębiorstw aktywnych, nowopowstałych i zlikwidowanych, obliczane są zmienne:

- liczba przedsiębiorstw,
- liczba pracujących,
- liczba zatrudnionych.

Dla jednostek nowopowstałych dodatkowo oblicza się liczbę przedsiębiorstw aktywnych w kolejnych 5 latach (tzw. „przeżycie”) wraz z podaniem liczby pracujących w nich osób.

Dane z zakresu demografii przedsiębiorstw są prezentowane w przekrojach według:

- przeważającego rodzaju działalności jednostki na poziomie działów, grup działów, wybranych grup PKD 2007 i jednocześnie w podziale na klasy wielkości mierzone liczbą zatrudnionych (0, 1-4, 5-9, 10 i więcej osób),
- przeważającego rodzaju działalności na poziomie działów, grup działów, wybranych grup PKD 2007 i jednocześnie w podziale na formy prawne.

W demografii przedsiębiorstw spośród wszystkich podmiotów wyróżnia się dodatkowo populacje:

- przedsiębiorstw-pracodawców – przedsiębiorstw zatrudniających przynajmniej jednego pracownika, wydzielając spośród nich przedsiębiorstwa aktywne, nowopowstałe oraz zlikwidowane,
- przedsiębiorstw szybkiego wzrostu – przedsiębiorstw zatrudniających 10 i więcej osób, których średnioroczny wzrost mierzony zatrudnieniem w ciągu kolejnych trzech lat wynosi powyżej 10%⁸ (tylko przedsiębiorstwa aktywne).

Dla przedsiębiorstw szybkiego wzrostu opracowywany jest ograniczony zestaw informacji:

- liczba jednostek aktywnych,
- liczba zatrudnionych w przekrojach według przeważającego rodzaju działalności na poziomie grup PKD 2007.

Dane z demografii przedsiębiorstw opracowywane są na podstawie BJS oraz dodatkowych źródeł: danych administracyjnych z systemu podatkowego (formularzy CIT, PIT, VAT), rejestru REGON, wyników rocznych i kwartalnych badań przedsiębiorstw oraz rocznych badań rynku pracy. Dane administracyjne są niezbędne do ustalenia statusu aktywności przedsiębiorstwa, zgodnego z definicją demografii przedsiębiorstw, natomiast informacje z rejestru REGON i badań przedsiębiorstw, które zawierają zapisy o sposobie powstania, likwidacji i zmianach organizacyjnych w jednostce, pozwalają na zgodne z metodologią przyporządkowanie podmiotu do populacji przedsiębiorstw nowych lub zlikwidowanych. Roczne badania rynku pracy są źródłem informacji o liczbie pracujących i zatrudnieniu.

Dane dotyczące populacji przedsiębiorstw aktywnych i nowopowstałych przekazywane są do Eurostatu 18 miesięcy od zakończenia roku referencyjnego (20 miesięcy w przypadku przedsiębiorstw-pracodawców), natomiast dane z zakresu przedsiębiorstw zlikwidowanych, ze względu na konieczność weryfikacji braku aktywności po dwóch latach, w terminie 30 miesięcy po okresie referencyjnym (32 miesiące w przypadku przedsiębiorstw-pracodawców). Wstępne wyniki dotyczące przedsiębiorstw szybkiego wzrostu są opracowywane w terminie 12 miesięcy.

---

⁸ W programie *Entrepreneurship Indicators Programme*, wspomnianym w rozdziale 7.3., dla przedsiębiorstw szybkiego wzrostu przyjęty jest wzrost zatrudnienia o 20% w ciągu kolejnych trzech lat.

6.6. Statystyka zagranicznych podmiotów zależnych

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 716/2007 z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie statystyki wspólnotowej dotyczącej struktury i działalności zagranicznych podmiotów zależnych nakłada na państwa członkowskie obowiązek dostarczania co roku danych z zakresu dwóch podzbiorowości – zagranicznych podmiotów zależnych wewnętrznych (*Inward Foreign Affiliates Statistics – IFATS*) oraz zewnętrznych (*Outward Foreign Affiliates Statistics – OFATS*).

6.6.1. Statystyka zagranicznych wewnętrznych podmiotów zależnych (IFATS)

Zakres podmiotowy IFATS stanowi część zbiorowości objętej badaniem podmiotów z kapitałem zagranicznym, do przygotowania zmiennych wymaganych w rozporządzeniu wykorzystywane są też dane pochodzące z rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw.

Z ogółu badanych podmiotów z kapitałem zagranicznym wybierane są jednostki, które są kontrolowane pośrednio lub bezpośrednio (poprzez udział w kapitale lub poprzez większość w całkowitej liczbie głosów w organie zarządzającym) przez zagraniczne jednostki dominujące najwyższego szczebla w grupie przedsiębiorstw (głowa grupy).

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 716/2007 z dnia 20 czerwca 2007 r. badaniem IFATS objęte są podmioty bez względu na liczbę pracujących, prowadzące przeważającą działalność (rynkową) w zakresie sekcji PKD 2007:

- Górnictwo i wydobywanie (sekcja B),
- Przetwórstwo przemysłowe (sekcja C),
- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D),
- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (sekcja E),
- Budownictwo (sekcja F),
- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja H),
- Transport i gospodarka magazynowa (sekcja I),
- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja J),
- Informacja i komunikacja (sekcja K),
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja L),
- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (sekcja M),
- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja N),
- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja O),
- Pozostała działalność usługowa (sekcja S – dział 95 – Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego).

Zakres przedmiotowy obejmuje następujące zmienne (określone w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 716/2007 z dnia 20 czerwca 2007 r.):

- liczba przedsiębiorstw,
- obrót (przychody),
- wartość produkcji,
- wartość dodana,
- zakupy towarów i usług ogółem,
- zakupy towarów i usług w celu odsprzedaży w stanie, w którym je otrzymano,
- koszty osobowe,
- nakłady na aktywa trwałe,
- liczba pracujących,
- całkowite wydatki na wewnętrzne badania i rozwój (zmienna opracowywana co dwa lata),
- całkowita liczba pracowników badań i rozwoju (zmienna opracowywana co dwa lata).

Dane z zakresu IFATS są opracowywane w dwóch przekrojach:

- wybrane kraje pochodzenia zagranicznych jednostek dominujących według rodzajów działalności na poziomie sekcji, działów oraz wybranych grup PKD 2007,
- wszystkie kraje pochodzenia zagranicznych jednostek dominujących (sekcje B-N i S – dział 95 według PKD 2007).

Dane te przekazywane są do Eurostatu raz w roku, 20 miesięcy po zakończeniu roku referencyjnego.

6.6.2. Statystyka zagranicznych zewnętrznych podmiotów zależnych (OFATS)

Dane dotyczące przedsiębiorstw objętych badaniem OFATS pochodzą z badania działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą. Z ogółu badanych podmiotów wyodrębniane są jednostki dominujące najwyższego szczebla oraz ich zależne jednostki zagraniczne, które są kontrolowane poprzez udział w kapitale lub większość w całkowitej liczbie głosów w organie zarządzającym. Dla wyodrębnionej zbiorowości zależnych jednostek zagranicznych opracowywane są zestawy danych według wytycznych zawartych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 716/2007 z dnia 20 czerwca 2007 r.

Zgodnie z tym rozporządzeniem badaniem OFATS objęte są zależne jednostki zagraniczne bez względu na liczbę pracujących, prowadzące przeważającą działalność (rynkową) w zakresie sekcji PKD 2007:

- Górnictwo i wydobywanie (sekcja B),
- Przetwórstwo przemysłowe (sekcja C),
- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D),
- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (sekcja E),
- Budownictwo (sekcja F),
- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G),
- Transport i gospodarka magazynowa (sekcja H),

- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I),
- Informacja i komunikacja (sekcja J),
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K),
- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L),
- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M),
- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N),
- Edukacja (sekcja P),
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja Q),
- Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R),
- Pozostała działalność usługowa (sekcja S).

Zakres przedmiotowy badania OFATS obejmuje trzy zmienne przekazywane obligatoryjnie:

- liczba zagranicznych jednostek zależnych,
- liczba pracujących w jednostkach zależnych,
- wartość przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów jednostek zależnych.

Ponadto, na zasadzie dobrowolności, przekazywane są zmienne:

- eksport jednostek zależnych,
- import jednostek zależnych,
- nakłady na rzeczowe aktywa trwałe jednostek zależnych.

Dane przygotowywane są według głównego rodzaju działalności zagranicznej jednostki zależnej oraz kraju jej siedziby. Dane z zakresu OFATS są opracowywane w trzech przekrojach:

- wybrane kraje lokalizacji jednostek zależnych i jednocześnie rodzaj działalności tych jednostek na poziomie sekcji, działów oraz wybranych grup PKD 2007,
- wybrane kraje lokalizacji jednostek zależnych i jednocześnie rodzaj działalności tych jednostek na poziomie sekcji oraz wybranych działów PKD 2007,
- wszystkie kraje lokalizacji jednostek zależnych (sekcje B-S, z wyłączeniem sekcji O według PKD 2007).

Dane z zakresu statystyki OFATS przekazywane są do Eurostatu raz w roku, 20 miesięcy po zakończeniu roku referencyjnego.

7. Publikacja wyników

Informacje z badań kwartalnych i rocznych przedsiębiorstw niefinansowych, a także z badań integrujących te wyniki, są prezentowane w opracowaniach statystyki publicznej i bazach danych.

7.1. Sposób prezentacji informacji wynikowych

Informacje wynikowe z badań są najczęściej prezentowane według, zaprezentowanych poniżej, podstawowych grupowań.

Polska Klasyfikacja Działalności – najczęściej dane są publikowane na poziomie sekcji i wybranych działów PKD 2007 (zazwyczaj działy są prezentowane dla sekcji Przetwórstwo przemysłowe).

W publikacjach dodatkowo, dla potrzeb analitycznych, wprowadzane jest często grupowanie „Przemysł”, które obejmuje cztery sekcje PKD 2007:

- Górnictwo i wydobywanie (sekcja B),
- Przetwórstwo przemysłowe (sekcja C),
- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D),
- Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (sekcja E).

Klasy wielkości – wielkość przedsiębiorstwa jest wyznaczana wyłącznie według liczby pracujących:

- do 9 osób (mikroprzedsiębiorstwa),
- od 10 do 49 osób (małe przedsiębiorstwa),
- od 50 do 249 osób (średnie przedsiębiorstwa),
- 250 i więcej osób (duże przedsiębiorstwa).

Podział terytorialny – dane są prezentowane zgodnie z podziałem administracyjnym na poziomie województwa.

Rodzaj prowadzonej ewidencji księgowej:

- księgi rachunkowe – nazywane w publikacjach w skrócie podmiotami bilansowymi,
- podatkowa księga przychodów i rozchodów,
- ewidencja przychodów,
- karta podatkowa.

Klasyfikacja Środków Trwałych – w podziale na podstawowe zbiorcze grupy rodzajowe środków trwałych obejmujące:

- budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej (grupy 1–2),
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (grupy 3–6 i 8),
- środki transportu (grupa 7).

Ponadto w badaniach są stosowane dodatkowe, specyficzne dla nich grupowania, które opisano poniżej.

Badanie nowopowstałych przedsiębiorstw:

- formy prawne (własność osób fizycznych / własność osób prawnych),
- lata prowadzenia działalności (1, 2, 3, 4, 5, 6 i więcej lat prowadzenia działalności),
- przedsiębiorstwa zatrudniające lub nie pracowników najemnych.

Badanie podmiotów z kapitałem zagranicznym:

- wielkość kapitału podstawowego podmiotów,
- udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym,
- kraj pochodzenia kapitału.

Badanie działalności podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą:

- kraj lokalizacji jednostki zagranicznej,
- udział podmiotu z siedzibą w Polsce w kapitale jednostki zagranicznej,
- kryterium posiadania jednostki zagranicznej i udziałów kapitału zagranicznego.

Badanie grup przedsiębiorstw:

- typ grupy przedsiębiorstw,
- klasa wielkości grupy według liczby pracujących w wyodrębnionej grupie: do 49 osób pracujących, od 50 do 249 osób pracujących, od 250 do 499 osób pracujących, od 500 do 999 osób pracujących, 1000 osób pracujących i więcej,
- klasa wielkości grupy według wartości kapitału własnego grupy,
- kraj lokalizacji jednostki dominującej najwyższego szczebla i zależnej,
- pozycja jednostki w grupie.

Badanie przedsiębiorczości:

- „Pozostała działalność” to grupowanie obejmujące sekcje PKD 2007: I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), J (Informacja i komunikacja), L (Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości), M (Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), N (Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca), P (edukacja), Q (Opieka zdrowotna i pomoc społeczna), R (Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją), S (Pozostała działalność usługowa).

Dane są prezentowane zgodnie ze stanem organizacyjnym na dzień 31 grudnia roku referencyjnego.

O ile nie zaznaczono inaczej, dane w ujęciu wartościowym, wskaźniki struktury oraz wskaźniki dynamiki publikowane są w cenach bieżących.

Dynamika nakładów inwestycyjnych jest prezentowana w cenach stałych, jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z analogicznego okresu roku poprzedniego.

Jeśli wartości w złotych polskich są przeliczane na euro, przeliczenie jest wykonywane według średniego kursu Narodowego Banku Polskiego w ostatni dzień roboczy grudnia roku badanego.

Dostępny poziom agregacji danych może być ograniczony w badaniach reprezentacyjnych ze względu na przyjęty sposób warstwowania oraz – także w badaniach pełnych – z powodu konieczności objęcia przekrojów tajemnicą statystyczną.

Zgodnie z art. 10 ustawy o statystyce publicznej zebrane w badaniu dane jednostkowe podlegają bezwzględnej ochronie i „mogą być wykorzystywane wyłącznie do opracowań, zestawień i analiz statystycznych oraz do tworzenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego operatu do badań statystycznych”.

W art. 38 ustawy zawarto zasady:

„1. Nie mogą być publikowane ani udostępniane uzyskane w badaniach statystycznych dane jednostkowe identyfikowalne.

2. Nie mogą być publikowane ani udostępniane uzyskane w badaniach statystycznych dane statystyczne możliwe do powiązania i zidentyfikowania z konkretną osobą fizyczną oraz informacje i dane statystyczne charakteryzujące wyniki ekonomiczno-finansowe podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność gospodarczą, jeżeli na daną agregację składa się mniej niż trzy podmioty lub udział jednego podmiotu w określonym zestawieniu jest większy niż trzy czwarte całości.”

7.2. Roczne badania przedsiębiorstw niefinansowych

W informacjach sygnalnych, które ukazują się jako pierwsze po zakończeniu badania, prezentowane są podstawowe dane pochodzące z badania.

Dane z rocznych badań działalności przedsiębiorstw niefinansowych można znaleźć w informacjach sygnalnych, prezentujących z różnej perspektywy wybrane ich elementy:

- „Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób” – wydawana w październiku roku następnego po roku badanym,
- „Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych” – wydawana w październiku roku następnego po roku badanym,
- „Podmioty gospodarcze według rodzajów i miejsc prowadzenia działalności” – wydawana w październiku roku następnego po roku badanym,
- „Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach ... ” – wydawana w listopadzie roku następnego po roku badanym,
- „Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym” – wydawana w listopadzie roku następnego po roku badanym,
- „Działalność podmiotów posiadających jednostki zagraniczne” – wydawana w marcu drugiego roku po roku badanym.

Pełniejszy zestaw informacji opartych na wynikach rocznych badań działalności gospodarczej przedsiębiorstw niefinansowych jest zawarty w publikacjach rocznych. W celu bardziej kompleksowego opisu rzeczywistości gospodarczej, zakres analiz prezentowanych w poniższych publikacjach wychodzi poza zestaw danych pozyskiwanych w jednym badaniu.

- **„Działalność przedsiębiorstw niefinansowych”**

Publikacja po raz pierwszy została opracowana w 2004 r., w oparciu o dane za rok 2003. Jest ona wydawana w grudniu roku następnego po roku badanym. Prezentowane są w niej podstawowe informacje o zbiorowości przedsiębiorstw niefinansowych (bez względu na klasę wielkości wyznaczaną liczbą pracujących) i wynikach ich działalności gospodarczej.

Prezentowane w publikacji dane obejmują między innymi liczbę przedsiębiorstw i strukturę badanej zbiorowości z uwzględnieniem lat prowadzenia działalności (wielkość, formę prawną, rodzaj prowadzonej działalności i lokalizację); liczbę i strukturę pracujących z uwzględnieniem zatrudnionych i wynagrodzeń; przychody i koszty; wartość środków trwałych oraz ponoszone na nie nakłady (w tym w podziale na podstawowe zbiorcze grupy rodzajowe środków trwałych zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych).

Przekroje, w jakich publikowane są wyniki badania to województwa, sekcje PKD 2007, lata prowadzenia działalności, klasy wielkości przedsiębiorstw, podstawowe formy prawne. Wybrane dane są prezentowane według siedziby jednostki lokalnej.

- **„Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych”**

Publikacja jest wydawana od ponad trzydziestu lat i ukazuje się w grudniu roku następnego po roku badanym. Zawarte w niej dane dotyczą zbiorowości podmiotów niefinansowych o liczbie pracujących 10 i więcej osób, prowadzących księgi rachunkowe lub podatkową księgę przychodów i rozchodów. Takie zawężenie prezentowanej zbiorowości (pod względem prowadzonej ewidencji księgowej) pozwala na publikację znacznie szerszego zakresu przedmiotowego, gdyż o tych jednostkach pozyskiwane są bardziej szczegółowe dane niż o podmiotach najmniejszych i prowadzących uproszczoną rachunkowość.

W publikacji najwięcej informacji prezentowanych jest o podmiotach sporządzających bilans (prowadzących księgi rachunkowe) – są to dane dotyczące wielkości majątku (aktywa trwałe i obrotowe) oraz źródeł jego finansowania (pasywa), a także przychody, koszty i wyniki finansowe oraz wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto. O zbiorowości podmiotów prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów prezentowane są podstawowe informacje – przychody, koszty, liczba pracujących. Informacje o nakładach na środki trwałe od edycji publikacji prezentującej dane za rok 2016 zostały przeniesione do publikacji „Działalność przedsiębiorstw niefinansowych”, gdzie są prezentowane dla całej zbiorowości przedsiębiorstw niefinansowych.

Informacje są publikowane w podziale na sekcje i wybrane działy PKD 2007, klasy wielkości przedsiębiorstw oraz województwa. Ponadto, ze zbiorowości podmiotów prowadzących księgi rachunkowe wyodrębniono jednostki z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego, dla których prezentowane są dane z zakresu bilansu oraz rachunku zysków i strat (udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym określono na podstawie rocznego badania podmiotów z kapitałem zagranicznym w danym roku referencyjnym).

- **„Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób”**

Pierwsza publikacja została wydana w 2015 roku z danymi za 2013 rok, ukazuje się w lutym drugiego roku po roku sprawozdawczym i jest opracowywana przez Urząd Statystyczny w Łodzi we współpracy z Departamentem Przedsiębiorstw. Oparta jest na danych pozyskanych w rocznym badaniu reprezentacyjnym obejmującym podmioty o liczbie pracujących do 9 osób, co wpływa na ograniczony zakres danych i poziomy agregacji. W tej publikacji prezentowane są informacje dotyczące nie tylko przedsiębiorstw niefinansowych, ale też podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób wszystkich rodzajów działalności objętych rocznym badaniem reprezentacyjnym.

W publikacji zawarta jest charakterystyka mikroprzedsiębiorstw oraz podstawowe informacje o wynikach osiągniętych z ich działalności gospodarczej. Dostępne informacje to między innymi liczebność i struktura badanej zbiorowości (według form prawnych lub rodzaju prowadzonej działalności), liczba i struktura pracujących z uwzględnieniem właścicieli, zatrudnienie i wynagrodzenia, przychody i koszty, ponoszone nakłady na środki trwałe, wartość brutto środków trwałych, wskaźnik rentowności obrotu brutto.

Dane są przygotowywane w podziale na województwa, sekcje PKD 2007, lata prowadzenia działalności, liczbę pracujących w głównym miejscu pracy.

- **„Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach ...”**

Publikacja pod tym tytułem została po raz pierwszy wydana w 2017 r. z danymi za lata 2011-2015. Dwie pierwsze edycje wydane były w styczniu drugiego roku po ostatnim roku objętym badaniem, obecnie publikacja jest udostępniana w grudniu roku następnego po roku badanym. W latach wcześniejszych, od 2001 r. do 2015 r., ukazywała się publikacja „Warunki powstawania i działania oraz perspektywy rozwojowe polskich przedsiębiorstw powstałych w latach ...”. Zmiana tytułu była związana ze zmianą nie tylko zakresu danych prezentowanych w publikacji, ale też podejścia metodologicznego, gdyż integracja tego badania z rocznym badaniem przedsiębiorstw wymusiła rezygnację ze stosowanego dotychczas podejścia panelowego, ale jednocześnie poszerzyła zakres danych, które mogą być obejmowane analizą.

W publikacji „Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach ...” są zawarte dane dotyczące między innymi liczby przedsiębiorstw powstałych w ciągu wskazanych w tytule pięciu lat, liczby osób w nich pracujących i zatrudnionych, wynagrodzeń, przychodów, kosztów, nakładów na środki trwałe, jak również sposobu powstania przedsiębiorstwa, napotykanym trudności, terytorialnego zakresu działalności, planów rozwojowych, a także wskaźniki przeżywalności przedsiębiorstw. W publikacji prezentowane jest również odniesienie badanej zbiorowości do ogółu przedsiębiorstw niefinansowych.

Dane są prezentowane z uwzględnieniem klasy wielkości przedsiębiorstwa, rodzaju prowadzonej działalności na poziomie sekcji PKD 2007, województwa, formy prawnej jednostki, faktu zatrudniania lub nie pracowników najemnych, lat prowadzonej działalności, a także – w przypadku osób fizycznych – płci, wieku, wykształcenia i poprzedniej pracy właściciela.

- **„Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym”**

Wyniki badania są prezentowane od 1993 r. w corocznej publikacji, ukazującej się w grudniu roku następnego po roku sprawozdawczym. Publikacja obejmuje podmioty niefinansowe (bez względu na rodzaj prowadzonej ewidencji księgowej) posiadające w końcu roku objętego badaniem kapitał pochodzący od inwestorów zagranicznych, niezależnie od jego wielkości, struktury i udziału w kapitale podstawowym, a także kraju pochodzenia.

W publikacji zawarto informacje między innymi o liczbie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, wartości tego kapitału, liczbie pracujących, osiągniętych wynikach finansowych, działalności eksportowej i importowej, nakładach na aktywa trwałe, w tym na nowe środki trwałe.

Dane są prezentowane według klas wielkości, rodzaju działalności na poziomie sekcji PKD 2007, województw, kraju pochodzenia kapitału zagranicznego, wartości i struktury kapitału.

Dodatkowo prezentowane są podstawowe dane przygotowane w oparciu o metodologię zgodną z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 716/2007 z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie statystyki wspólnotowej dotyczącej struktury i działalności zagranicznych podmiotów zależnych w zakresie podmiotów z kapitałem zagranicznym działających w Polsce (Inward FATS). Ze względu na termin opracowania danych z zakresu IFATS, w tej części publikacji są prezentowane dane dotyczące wcześniejszego roku referencyjnego.

- **„Działalność podmiotów posiadających jednostki zagraniczne”**

Wyniki badania podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą za lata 2008-2013 były prezentowane w wydawanych co roku opracowaniach sygnalnych. W 2016 roku ukazała się pierwsza, wieloletnia publikacja dotycząca działalności podmiotów z siedzibą w Polsce posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą „Działalność podmiotów posiadających jednostki zagraniczne w latach 2008-2014”. Od 2017 roku wyniki badania prezentowane są w rocznej publikacji „Działalność podmiotów posiadających jednostki zagraniczne” wydawanej w kwietniu drugiego roku po roku objętym badaniem.

W publikacji analizą objęto liczbę podmiotów posiadających jednostki zagraniczne, liczbę ich jednostek zagranicznych, kraje siedziby jednostek zagranicznych oraz ich wyniki finansowe. Zawarto tu także porównanie jednostek zagranicznych z podmiotami z kapitałem zagranicznym prowadzącymi działalność gospodarczą w Polsce. Ponadto przedstawiono podmioty prowadzące działalność gospodarczą w Polsce w zależności od zaangażowania kapitału zagranicznego i posiadania jednostek zagranicznych.

Główne przekroje, w jakich w publikacji prezentowane są dane to klasy wielkości, sekcje PKD 2007, kraje siedziby jednostek zagranicznych, województwa.

Dodatkowo w publikacji prezentowane są podstawowe dane przygotowane w oparciu o metodologię zgodną z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 716/2007 z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie statystyki wspólnotowej dotyczącej struktury i działalności zagranicznych podmiotów zależnych w zakresie polskich podmiotów zależnych działających poza granicami kraju (Outward FATS). Ze względu na termin opracowania danych z zakresu OFATS, w tej części publikacji są prezentowane dane dotyczące wcześniejszego roku referencyjnego.

- **„Grupy przedsiębiorstw w Polsce”**

Początkowo, w latach 2009-2010, dane z badania grup przedsiębiorstw prezentowane były w formie notatki informacyjnej. Pierwsza roczna publikacja „Grupy przedsiębiorstw w Polsce w 2009 r.”, szerzej opisująca zjawisko wiązania się krajowych przedsiębiorstw w grupy ukazała się w 2011 r. Publikacja wydawana jest w styczniu drugiego roku po roku objętym badaniem.

Opracowanie dostarcza informacji o skali zjawiska organizowania się polskich przedsiębiorstw w grupy oraz ich ponadnarodowych powiązaniach, wielkości grup przedsiębiorstw, rodzajach prowadzonej działalności gospodarczej, a także uzyskiwanych przez nie wynikach finansowych. Opracowanie zawiera zarówno charakterystykę grup przedsiębiorstw działających w Polsce, jak i wchodzących w ich skład jednostek prawnych.

Informacje o grupach przedsiębiorstw prezentowane są według typów grup, sekcji PKD 2007, klasy wielkości grupy mierzonej liczbą pracujących i wartością kapitału własnego oraz roku utworzenia grupy, kraju lokalizacji jednostki dominującej najwyżej usytuowanej w łańcuchu kontroli. Dodatkowo dla grup konsolidujących wyniki finansowe prezentowane są (według sekcji PKD 2007 i typów grup) wybrane dane ze skonsolidowanego bilansu oraz rachunku zysków i strat, a także podstawowe wskaźniki ekonomiczne. Krajowe jednostki prawne należące do grup scharakteryzowane są pod względem przeważającego rodzaju prowadzonej działalności, klasy wielkości i pozycji w grupie przedsiębiorstw. Dodatkowo dane o ich liczebności, osiągniętych przychodach i wynikach finansowych, liczbie pracujących prezentowane są na tle ogółu działających podmiotów niefinansowych. Do analiz wykorzystywane są informacje pozyskiwane w rocznych badaniach przedsiębiorstw niefinansowych. Dane o liczbie zagranicznych jednostek dominujących i zależnych prezentowane są według kraju ich lokalizacji.

- „Wybrane wskaźniki przedsiębiorczości w latach ...”

Publikacja ukazała się po raz pierwszy w 2015 r. (od 2011 r. dane z badania były wydawane w formie notatki) i jej zakres jest stale poszerzany. Wydawana jest w czerwcu drugiego roku po ostatnim roku sprawozdawczym objętym badaniem.

W publikacji, na podstawie wyników rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw, wyodrębniono z całej zbiorowości przedsiębiorstw niefinansowych (o liczbie pracujących 10 osób i więcej, prowadzących księgi rachunkowe) kohorty charakteryzujące się zróżnicowanym tempem wzrostu gospodarczego (szybkiego wzrostu, wzrostowe, stabilne, schyłkowe i szybkiego spadku). Dodatkowo, spośród przedsiębiorstw szybkiego wzrostu wyróżniono gazele, tj. podmioty, dla których odnotowano szybki wzrost w ciągu 5 pierwszych lat ich działalności.

Dla każdej z tych zbiorowości przedstawiono przychody ogółem, przychody netto ze sprzedaży na eksport, koszty ogółem, wynik finansowy brutto, wskaźnik rentowności obrotu brutto, wskaźnik płynności finansowej I stopnia, wartość brutto środków trwałych, nakłady na rzeczowe aktywa trwałe, inwestycje krótkoterminowe, wynagrodzenia brutto oraz liczbę pracujących.

Dane są prezentowane z uwzględnieniem klasy wielkości przedsiębiorstwa, rodzaju prowadzonej działalności na poziomie sekcji PKD 2007, województwa. Dodatkowo w publikacji w zbiorowości przedsiębiorstw objętych badaniem (tj. łącznie pięć typów przedsiębiorstw: szybkiego wzrostu, wzrostowych, stabilnych, schyłkowych i szybkiego spadku) wyodrębniono przedsiębiorstwa z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego, przedsiębiorstwa sektora technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT), przedsiębiorstwa-eksporterów i przedstawiono dla nich podstawowe dane.

W 2017 r. publikację poszerzono o wskaźniki oparte na liczbie tzw. „narodzin” i „śmierci” przedsiębiorstw (wyznaczonych zgodnie z metodologią europejskiego badania demografii przedsiębiorstw). W stosunku do wymogów badania europejskiego, zakres prezentowanych danych (w celu objęcia tych samych sekcji, co w badaniu przedsiębiorczości opartym na wynikach rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw) został poszerzony o podmioty o przeważającym rodzaju działalności zaklasyfikowanym do sekcji: Edukacja (sekcja P), Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja Q), Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R), Pozostała działalność usługowa (sekcja S) według PKD 2007. Prezentowane w tej części publikacji dane dotyczą wszystkich przedsiębiorstw niefinansowych (nowopowstałych, zlikwidowanych oraz aktywnych), niezależnie od liczby pracujących i rodzaju prowadzonej ewidencji księgowej.

Prezentowano dla nich wskaźniki powstania i likwidacji oraz zmiany liczby przedsiębiorstw i pracujących, a także wskaźniki liczby przedsiębiorstw na 1000 ludności.

Dane dla tak wyodrębnionej zbiorowości zaprezentowano według rodzaju prowadzonej działalności na poziomie sekcji PKD 2007 i województw dla pięciu kolejnych lat. Wyjątkiem są przedsiębiorstwa zlikwidowane, których likwidacja zgodnie z metodologią demografii przedsiębiorstw musi być potwierdzona po dwóch latach, dlatego dane dla tej grupy jednostek obejmują tylko trzy pierwsze lata analizowanego w publikacji okresu.

7.3. Kwartalne badania przedsiębiorstw niefinansowych

Wyniki kwartalnego badania przychodów, kosztów i wyniku finansowego oraz nakładów na środki trwałe są prezentowane co kwartał w informacji sygnałnej „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych”. Informacja sygnałna jest udostępniana: za I-III roku badanego – po 20 maja, za I-VI roku badanego – po 20 sierpnia, za I-IX roku badanego – po 20 listopada roku badanego, za I-XII – po 20 marca roku następnego po roku badanym.

Ponadto, w Dziedzicznej Bazie Wiedzy Przedsiębiorstwa Niefinansowe w bloku tematycznym „Bieżące wyniki finansowe – kwartalne dane o przedsiębiorstwach niefinansowych o liczbie pracujących 50 i więcej osób” publikowane są tablice „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych według województw”.

- **„Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych”**

Publikacja „Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych” ukazuje się co pół roku od 2000 r. (wcześniej była publikowana kwartalnie) i jest wydawana we wrześniu roku sprawozdawczego z danymi za pierwsze półrocze oraz w maju roku kolejnego z danymi podsumowującymi rok referencyjny.

Prezentowane są w niej przychody, koszty i wyniki finansowe oraz aktywa obrotowe, zobowiązania i nakłady na środki trwałe (w tym w podziale na podstawowe zbiorcze grupy rodzajowe środków trwałych zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych) podmiotów niefinansowych prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 10 i więcej osób.

Dane są przygotowywane w podziale na klasy wielkości, województwa, rodzaje działalności według sekcji i wybranych działów PKD 2007, a także z wyodrębnieniem przedsiębiorstw eksportujących, deficytowych i rentownych oraz z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego (udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym określono na podstawie rocznego badania podmiotów z kapitałem zagranicznym w poprzednim roku referencyjnym).

- **Wskaźnik cen nakładów inwestycyjnych**

Wyniki kwartalnego badania wartości środków trwałych i nakładów na środki trwałe są wykorzystywane do opracowywania wskaźnika cen nakładów inwestycyjnych, do ogłaszania którego Prezes Głównego Urzędu Statystycznego jest zobowiązany na podstawie art. 5 ust. 5b ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1036, z późn. zm.). Wskaźnik cen nakładów inwestycyjnych jest ogłaszany komunikatem Prezesa GUS w Dzienniku Urzędowym GUS:

- do końca marca – za cztery kwartały poprzedniego roku,
- do końca sierpnia – za dwa kwartały,
- do końca listopada – za trzy kwartały.

Wskaźnik odzwierciedla zmiany cen nakładów inwestycyjnych zrealizowanych w badanym okresie w stosunku do ich cen w analogicznym okresie roku poprzedniego. Ogłaszana przez Prezesa GUS wielkość wskaźnika służy ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych do ewentualnego zarządzenia aktualizacji wyceny środków trwałych przewidzianej w art. 15 ust. 5 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Wskaźnik cen nakładów inwestycyjnych obliczany jest w oparciu o:

- wyniki badania wartości środków trwałych i nakładów na środki trwałe,
- badania cen producentów prowadzonego w GUS (robót budowlano-montażowych i obiektów budowlanych – dla budynków i budowli, wyrobów i usług w zakresie maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi oraz środków transportu; przy uwzględnieniu grup rodzajowych środków trwałych),
- wskaźniki cen transakcyjnych importu dóbr inwestycyjnych.

Do obliczenia wskaźnika wykorzystywane są wskaźniki cen nakładów na poszczególne rodzaje środków trwałych po wyeliminowaniu wartości odsetek od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji. Wskaźniki te, zagregowane w grupy środków trwałych, tj. budynki i budowle, maszyny i urządzenia techniczne, narzędzia oraz środki transportu, są następnie wagi przy zastosowaniu wag wynikających z wartości nakładów inwestycyjnych na poszczególne grupy środków trwałych.

Dane z zakresu kwartalnych i rocznych badań przedsiębiorstw niefinansowych można znaleźć również w Dziejzinowej Bazie Wiedzy Przedsiębiorstwa Niefinansowe (<http://swaid.stat.gov.pl/>) oraz Banku Danych Lokalnych (<https://bdl.stat.gov.pl/>), a także w rocznikach statystycznych. W opracowaniach tych zakres podmiotowy danych dotyczących działalności przedsiębiorstw jest szerszy niż zbiorowość przedsiębiorstw niefinansowych i obejmuje na przykład podmioty zaklasyfikowane do następujących rodzajów działalności według PKD 2007: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A – z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne), Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K – z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych) oraz Działalność organizacji komercyjnych i pracodawców (klasa 94.11), Działalność organizacji profesjonalnych (klasa 94.12), Działalność pozostałych organizacji członkowskich (klasa 94.99).

Zakres podmiotowy i przedmiotowy badań opisanych w niniejszym Zeszycie metodologicznym jest szerszy niż potrzebny dla zaprezentowania przedsiębiorstw niefinansowych, ponieważ obejmuje dodatkowo informacje niezbędne dla odpracowywania statystyk branżowych i dziedzinowych, a także rachunków narodowych. Publikacje opisane w Zeszycie skupiają się na prezentacji zbiorowości przedsiębiorstw niefinansowych i wyników ich działalności gospodarczej, analizując je w różnych ujęciach.

8. Definicje

Aktywa stanowią powstały w wyniku dokonanych w przeszłości operacji zbiorów przydatnych gospodarczo, kontrolowanych przez jednostkę składników majątkowych (zasobów), o wiarygodnie ustalonej wartości, które według oczekiwań przyniosą w przyszłości korzyści ekonomiczne. Aktywa bilansu dzielą się na aktywa trwałe i aktywa obrotowe. Od 1 stycznia 2016 r. aktywa obejmują także należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne.

Aktywa trwałe obejmują wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe, należności długoterminowe, inwestycje długoterminowe oraz długoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Rzeczowe aktywa trwałe obejmują środki trwałe, środki trwałe w budowie oraz zaliczki na środki trwałe w budowie.

Środki trwałe to rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznego użytkowania dłuższym niż rok, kompletne, zdadne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zalicza się do nich w szczególności: grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu), budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (w tym spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego), maszyny i urządzenia techniczne, środki transportu, inne środki trwałe (narzędzia, przyrządy, ruchomości, wyposażenie, inwentarz żywy).

Środki trwałe w budowie obejmują środki trwałe w okresie ich budowy, montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego.

Inwestycje długoterminowe to w szczególności te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu ich wartości; oraz długoterminowe aktywa finansowe, czyli nieprzeznaczone do obrotu akcje, udziały, inne papiery wartościowe, udzielone pożyczki; oraz inne długoterminowe aktywa finansowe płatne i wymagalne w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od dnia bilansowego; a także inne inwestycje długoterminowe.

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Zapasy to rzeczowe składniki aktywów obrotowych, do których zalicza się: materiały – surowce, materiały podstawowe i pomocnicze, półfabrykaty obcej produkcji, opakowania, części zamienne i odpady; produkty gotowe – wyroby gotowe, wykonane usługi, zakończone roboty, w tym także budowlano-montażowe, prace naukowo-badawcze, prace projektowe, geodezyjno-kartograficzne, itp.; półprodukty i produkty w toku – produkcję niezakończoną, tj. produkcję (usługi, w tym roboty budowlane) w toku oraz półfabrykaty (półprodukty) własnej produkcji; towary – rzeczowe składniki majątku obrotowego nabyte w celu odsprzedaży w niezmienionej postaci; zaliczki na poczet dostaw zapasów.

Należności krótkoterminowe obejmują ogół należności z tytułu dostaw i usług (bez względu na termin ich zapłaty) oraz całość lub część należności z innych tytułów nie zaliczanych do aktywów finansowych, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Inwestycje krótkoterminowe obejmują krótkoterminowe (obrotowe) aktywa finansowe, w szczególności udziały i akcje, inne papiery wartościowe, udzielone pożyczki, inne krótkoterminowe aktywa finansowe, środki pieniężne i inne aktywa pieniężne; oraz inne inwestycje krótkoterminowe.

Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe obejmują podlegające rozliczeniu w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy od dnia bilansowego czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów i rozliczenia międzyokresowe przychodów jako odpowiednik przychodów niebędących jeszcze na dzień bilansowy należnościami z prawnego punktu widzenia.

Pasywa obejmują kapitały (fundusze) własne oraz zobowiązania i rezerwy na zobowiązania.

Kapitał (fundusz) własny wykazywany według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki obejmuje: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Kapitał (fundusz) podstawowy to rzeczywisty wkład właściciela lub współwłaściciela, wniesiony na uruchomienie jednostki gospodarczej z chwilą jej założenia, ewentualnie później podwyższony.

Kapitał zagraniczny to kapitał wniesiony do jednostki w postaci środków finansowych (gotówka, akcje, obligacje), rzeczowych aktywów trwałych (maszyny, urządzenia, środki transportu, nieruchomości) oraz wartości niematerialnych i prawnych (patenty, licencje, itp.) przez jednostkę zagraniczną. Jednostką zagraniczną może być: osoba fizyczna nieposiadająca obywatelstwa polskiego; osoba prawna z siedzibą za granicą; jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną z siedzibą za granicą.

Kapitał rozproszony to kwota zaangażowanego kapitału, którego nie można przyporządkować konkretnym udziałowcom.

Kapitał zadeklarowany to wartość wkładów pieniężnych i niepieniężnych (aportów rzeczowych) zadeklarowanych w dniu rejestracji jednostki w akcie notarialnym. Wartość zagranicznego kapitału zadeklarowanego w akcie notarialnym została przeliczona na złote polskie według kursu NBP obowiązującego w dniu rejestracji spółki.

Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania są wynikającym z przyszłych zdarzeń obowiązkiem wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które powodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki. Obejmują rezerwy na zobowiązania, zobowiązania długoterminowe, zobowiązania krótkoterminowe oraz rozliczenia międzyokresowe.

Zobowiązania długoterminowe powstałe z innych tytułów niż dostawy i usługi obejmują zobowiązania, których termin płatności w całości lub części przypada powyżej 12 miesięcy po dniu bilansowym.

Zobowiązania krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) obejmują ogół zobowiązań z tytułu dostaw i usług, a także całość lub tę część pozostałych zobowiązań, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Przychody ogółem (przychody z całokształtu działalności) obejmują przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, pozostałe przychody operacyjne oraz przychody finansowe.

Przychody operacyjne ogółem obejmują przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz pozostałe przychody operacyjne.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów to przychody netto ze sprzedaży w kraju i na eksport wytworzonych przez jednostkę produktów (wyrobów gotowych, półfabrykatów oraz usług), a także opakowań, wyposażenia i usług obcych, jeżeli są one fakturowane odbiorcom łącznie z produktami; oraz przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, tj. nabyte w celu odsprzedaży w stanie nieprzetworzonym rzeczowe aktywa obrotowe oraz produkty wytworzone przez jednostkę, jeśli sprzedawane są one w sieci własnych sklepów obok towarów obcej produkcji, jak również kwoty należne za sprzedane towary i materiały, niezależnie od tego, czy zostały zapłacone.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport (eksport) obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Eksport do jednostki macierzystej i jednostek powiązanych (eksport wewnątrzgrupowy) to wartość eksportu do jednostki macierzystej (głowy grupy, jednostki dominującej) i jednostek powiązanych w ramach grupy przedsiębiorstw, których siedziby znajdują się w innych krajach niż kraj siedziby danej jednostki.

Zakupy z importu (import) to zakup z importu surowców, materiałów i półfabrykatów przeznaczonych na cele produkcyjne, import towarów przeznaczonych do dalszej odsprzedaży, import usług i import środków trwałych. Import obejmuje wewnątrzwspólnotowe nabycie z krajów członkowskich UE oraz import z krajów pozaunijnych.

Import od jednostki macierzystej i jednostek powiązanych (import wewnątrzgrupowy) to wartość importu od jednostki macierzystej (głowy grupy, jednostki dominującej) i jednostek powiązanych w ramach grupy przedsiębiorstw, których siedziby znajdują się w innych krajach niż kraj siedziby danej jednostki.

Pozostałe przychody operacyjne to przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie (w tym w drodze darowizny) aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi.

Przychody finansowe to m.in. kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji (sprzedaży), zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

Koszty ogółem (koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności) obejmują koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, pozostałe koszty operacyjne oraz koszty finansowe.

Koszty operacyjne ogółem obejmują koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów oraz pozostałe koszty operacyjne.

Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów obejmują koszt własny sprzedanych produktów (tj. koszty podstawowej działalności operacyjnej pomniejszone o koszty wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów) oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu lub nabycia.

Pozostałe koszty operacyjne to koszty związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności: strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych i środków trwałych w budowie, amortyzacja oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi.

Koszty finansowe to m.in. odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów stanowi różnicę między przychodami netto osiągniętymi ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów a kosztami poniesionymi na ich uzyskanie (kosztami sprzedanych produktów, towarów i materiałów).

Wynik finansowy z pozostałej działalności operacyjnej stanowi różnicę między pozostałymi przychodami operacyjnymi a pozostałymi kosztami operacyjnymi. Od 2002 r. zawierał część, a od 2016 r. całość zdarzeń nadzwyczajnych związanych z działalnością operacyjną.

Wynik finansowy z działalności operacyjnej to różnica między przychodami operacyjnymi ogółem a kosztami operacyjnymi ogółem.

Wynik na operacjach finansowych stanowi różnicę między przychodami finansowymi a kosztami finansowymi.

Wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-).

Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów. Wpływający na wynik finansowy podatek dochodowy obejmuje część bieżącą i część odroczoną. Część odroczonej stanowi różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

Wynik finansowy netto to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wskaźnik poziomu kosztów to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem.

Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów.

Wskaźnik rentowności sprzedaży netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów.

Wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem.

Wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem.

Wskaźnik rentowności aktywów to relacja wyniku finansowego netto do wartości aktywów.

Wskaźnik produktywności aktywów to relacja przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do wartości aktywów.

Wskaźnik rentowności aktywów trwałych to relacja wyniku finansowego netto do wartości aktywów trwałych.

Wskaźnik rentowności aktywów obrotowych to relacja wyniku finansowego netto do wartości aktywów obrotowych.

Wskaźnik rentowności kapitału własnego to relacja wyniku finansowego netto do wartości kapitału (funduszu) własnego.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia to relacja zobowiązań i rezerw na zobowiązania do wartości aktywów (pasywów).

Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego to relacja zobowiązań i rezerw na zobowiązania do wartości kapitału (funduszu) własnego.

Wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Wskaźnik płynności finansowej III stopnia to relacja aktywów obrotowych jednostki (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Wskaźnik cen nakładów inwestycyjnych odzwierciedla zmiany cen nakładów inwestycyjnych zrealizowanych w badanym okresie w stosunku do ich cen w analogicznym okresie roku poprzedniego. Ogłaszana przez Prezesa GUS wielkość wskaźnika służy ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych do ewentualnego zarządzenia aktualizacji wyceny środków trwałych przewidzianej w art. 15 ust. 5 Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Wartość brutto środków trwałych to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia). Wartość brutto środków trwałych nie obejmuje wartości gruntów i prawa wieczystego użytkowania gruntów.

Wartość netto środków trwałych to wartość brutto pomniejszona o wartości odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych).

Stopecień zużycia środków trwałych to procentowa relacja wielkości umorzeń dokonanych od chwili oddania środków trwałych do eksploatacji do wartości środków trwałych brutto.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe, melioracje szczegółowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj.: poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Wydatki na zakup używanych środków trwałych to wartość wydatków na nabycie (wraz z wydatkami ponoszonymi przy ich nabyciu): środków trwałych; środków trwałych w budowie (niezakończonych); prawa wieczystego użytkowania gruntu; spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego; spółdzielczego prawa do lokalu użytkowego.

Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe to nakłady inwestycyjne oraz wydatki na zakup używanych środków trwałych.

Nakłady na wartości niematerialne i prawne to nakłady na nabyte prawa majątkowe, zaliczane do aktywów trwałych, nadające się do gospodarczego wykorzystania o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki. W szczególności nakłady na: autorskie prawa majątkowe, pokrewne prawa majątkowe, licencje, koncesje, prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych, wzorów zdobniczych, oraz wartość stanowiącą równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej (know-how), wartość firmy, koszty zakończonych prac rozwojowych.

Nakłady na aktywa trwałe to łączna wartość nakładów na wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe, inwestycje długoterminowe, długoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Pracujący – do pracujących zalicza się osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, tj. umowy o pracę, powołania, mianowania lub wyboru (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo); pracodawców i pracujących na własny rachunek: właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin) jednostek prowadzących działalność gospodarczą (z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) oraz osoby pracujące na własny rachunek; agentów; osoby wykonujące pracę nakładczą; członków spółdzielni produkcji rolniczej.

Zatrudnieni – do zatrudnionych zalicza się osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, mianowania lub wyboru (łącznie z osobami zatrudnionymi poza granicami kraju), w tym również: osoby zatrudnione przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych, finansowanych z Funduszu Pracy, osoby młodociane pracujące na podstawie umowy o pracę, a nie w celu przygotowania zawodowego, osoby przebywające za granicą na podstawie delegacji służbowej; osoby pracujące w jednostce w formie zorganizowanych grup roboczych, tj. uczestników OHP (z wyjątkiem odbywających naukę zawodu), skazanych.

Przeciętne zatrudnienie oblicza się jako sumę przeciętnego zatrudnienia w poszczególnych miesiącach podzieloną przez liczbę miesięcy w badanym okresie (bez względu na to, czy jednostka funkcjonowała przez cały badany okres), po wcześniejszym przeliczeniu osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty. Przeliczenia osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty dokonuje się według godzin pracy ustalonych w umowie o pracę, w stosunku do obowiązującej normy.

Wynagrodzenia brutto obejmują wypłaty pieniężne, wypłacane pracownikom lub innym osobom fizycznym, stanowiące wydatki ponoszone przez pracodawców na opłacenie wykonywanej pracy, niezależnie od źródeł ich finansowania oraz bez względu na podstawę stosunku pracy bądź innego stosunku prawnego lub czynności prawnej, na podstawie których jest świadczona praca.

Miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego obejmuje wynagrodzenia brutto przypadające miesięcznie na jeden pełny etat (przeciętne zatrudnienie).

Wartość produkcji to wartość faktycznie wyprodukowanych przez jednostkę wyrobów i usług. Wartość ta jest naliczana w oparciu o wartość sprzedaży, uwzględniając zmiany w zapasach, skorygowaną o wartość zakupów towarów i usług nabytych do dalszej odsprzedaży bez zmiany stanu w jakim zostały nabyte.

Wartość dodana to przyrost wartości dóbr zakupionych przez jednostkę, powstały w wyniku procesu produkcji. Wartość ta jest naliczana w oparciu o wartość sprzedaży, uwzględniając zmiany w zapasach, pomniejszoną o całkowite koszty zakupu materiałów, towarów i usług.

Zakupy towarów i usług ogółem to wartość towarów i usług zakupionych w celu odsprzedaży lub wykorzystania w procesie produkcji, z wyłączeniem środków trwałych rejestrowanych jako konsumpcja środków trwałych.

Zakupy towarów i usług w celu odsprzedaży w stanie, w którym je otrzymano obejmują wartość sprzedanych towarów i materiałów, usługi obce zakupione w celu odsprzedaży i zmianę stanu zapasu towarów.

Koszty osobowe to całkowite wynagrodzenie, w gotówce lub naturze, płatne przez pracodawcę pracownikowi w zamian za wykonywaną pracę, włączając w to podatki i wkłady na ubezpieczenia społeczne pracowników, jak też obowiązkowe i dobrowolne wkłady socjalne.

Jednostka lokalna to wydzielona część przedsiębiorstwa (np. zakład, oddział, filia, magazyn, sklep, zajezdnia, biuro konstrukcyjne i technologiczne, laboratorium doświadczalne, biuro kompletacji dostaw) zidentyfikowana odrębnym adresem, w której przedsiębiorstwo prowadzi działalność, i w której na rzecz przedsiębiorstwa pracuje jedna lub więcej osób (nawet w niepełnym wymiarze godzin pracy).

Typ jednostki lokalnej – jednostka lokalna może być jednostką pomocniczą lub jednostką produkcyjną.

Działalność pomocnicza realizowana w ramach danej jednostki to działalność, której celem jest umożliwienie lub ułatwienie produkcji wyrobów lub usług przez jednostkę na rzecz osób trzecich. Same produkty działalności pomocniczej nie są przekazywane osobom trzecim. Za działalność pomocniczą uznaje się działalność, która spełnia wszystkie następujące warunki: służy jedynie jednostce, do której się odnosi (wytworzone dobra lub usługi nie są sprzedawane poza przedsiębiorstwem), nie jest działalnością unikatową (tzn. może być prowadzona w innych podobnych jednostkach produkcyjnych), zasadniczym jej efektem są usługi (tylko wyjątkowo wyroby nietrawne) o ile nie wchodzi w skład produktu finalnego jednostki, koszty jej prowadzenia zaliczane są do kosztów działalności bieżącej (tj. nie są związane z własną działalnością inwestycyjną przedsiębiorstwa). W szczególności jednostkami lokalnymi prowadzącymi działalność pomocniczą mogą być: siedziba zarządu, gdzie nie prowadzi się innej działalności niż zarządzanie całym przedsiębiorstwem, ośrodek obliczeniowy funkcjonujący wyłącznie lub w znacznym stopniu na potrzeby przedsiębiorstwa, magazyny służące do składowania wyprodukowanych wyrobów, magazyny rozdzielcze detalu, przychodnie przyzakładowe, domy wczasowe, przedszkola przyzakładowe, hotele robotnicze, punkty skupu mleka, punkty skupu żywności.

Działalność produkcyjna obejmuje: produkcję dóbr lub wykonywanie prac wchodzących w skład działalności inwestycyjnej prowadzonej systemem gospodarczym; działalność, której efekty są wykorzystywane nie tylko w działalności przeważającej lub drugorzędnej, ale również powyżej 50% jest sprzedawane na zewnątrz przedsiębiorstwa; produkcję wyrobów, które stają się później częścią produkcji finalnej działalności przeważającej lub drugorzędnej (np. produkcja skrzynek i pojemników służących w przedsiębiorstwie do zapakowania jego wyrobów); produkcję energii (elektrownia lub ciepłownia) włączonej do przedsiębiorstwa, niezależnie od tego, czy produkcja ta jest przekazywana w całości na rzecz działalności przeważającej lub drugorzędnych czy nie; zakup towarów w celu ich odsprzedaży w niezmiennym stanie. Za działalność produkcyjną uznaje się działalność sklepów stanowiących samodzielne jednostki lokalne, a także hurtownie, których działalność polega na zakupie, gromadzeniu, przechowywaniu i odsprzedaży zakupionych towarów.

Podmiot z kapitałem zagranicznym to zarejestrowany i działający w Polsce podmiot, w którego kapitale podstawowym ma udziały jednostka zagraniczna (bez względu na wielkość tego udziału).

Podmiot powstały w danym roku jako podmiot z kapitałem zagranicznym to taki, w którym w danym roku nastąpiło nabycie po raz pierwszy udziałów przez jednostki zagraniczne: poprzez utworzenie nowego podmiotu wcześniej nieistniejącego (tzw. *greenfields*) lub w wyniku przekształceń (połączenia, podziału, przejęcia, oddzielenia, zakupu udziałów lub akcji przez inwestorów zagranicznych).

Podmiot z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego to podmiot, w którym udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym przekracza 50%.

Podmiot z przeważającym udziałem jednego udziałowca zagranicznego to podmiot, w którym udział kapitału jednego udziałowca zagranicznego przekracza 50% kapitału podstawowego.

Jednostka zagraniczna to spółka, oddział, lub inna jednostka z siedzibą za granicą, w której jednostka z innego kraju posiada udziały.

Oddział to wyodrębniona i samodzielna organizacyjnie część działalności gospodarczej, wykonywana przez przedsiębiorcę poza jego siedzibą lub głównym miejscem wykonywania działalności.

Grupa przedsiębiorstw to przedsiębiorstwa samodzielne pod względem prawnym, jednak wzajemnie od siebie zależne gospodarczo ze względu na istniejące między nimi powiązania w zakresie kontroli i/lub własności. W ramach grupy wyodrębnia się powiązania pomiędzy jednostką dominującą a jednostkami zależnymi. Grupa przedsiębiorstw może powstać zarówno w wyniku ukształtowania się określonych stosunków prawnych, jak i w wyniku wywierania przez jedno przedsiębiorstwo decydującego wpływu na działalność innego, w tym na skutek zawarcia umowy. Nie zawsze jako kryterium istnienia grupy należy przyjąć związki kapitałowe, lecz istnienie wspólnego ośrodka podejmowania decyzji ekonomicznych wyznaczających strategię działania. Grupa przedsiębiorstw może mieć więcej niż jeden ośrodek decyzyjny, szczególnie do podejmowania decyzji w zakresie strategii, produkcji, sprzedaży, podatków, polityki finansowej. Tworzy całość gospodarczą, upoważnioną do dokonywania wyborów, zwłaszcza dotyczących jednostek, które obejmuje. W ramach grupy przedsiębiorstw można często wyodrębnić podgrupy.

Krajowa grupa przedsiębiorstw to grupa składająca się z przedsiębiorstw (zarówno jednostek dominujących, jak i zależnych) mających siedziby wyłącznie na terenie jednego kraju.

Międzynarodowa grupa przedsiębiorstw to grupa składająca się z przedsiębiorstw mających siedziby w różnych krajach, przy czym w jednym z nich ma siedzibę jednostka dominująca najwyższego szczebla.

Okrojona (niepełna) grupa przedsiębiorstw to część grupy międzynarodowej, której przedsiębiorstwa mają siedziby na terenie jednego kraju.

Grupa okrojona pod kontrolą zagraniczną to część grupy międzynarodowej zlokalizowana w jednym kraju, na czele której stoi krajowa jednostka dominująca pośredniego szczebla, będąca jednocześnie zależną od jednostki zagranicznej.

Grupa okrojona pod kontrolą krajową to część grupy międzynarodowej, dla której jednostką dominującą najwyższego szczebla jest jednostka krajowa. Poza granicami kraju zlokalizowane są tylko jednostki od niej zależne (bezpośrednio lub pośrednio).

Jednostka dominująca to jednostka sprawująca kontrolę nad co najmniej jedną jednostką wchodzącą w skład grupy (jednostką zależną).

Jednostka dominująca najwyższego szczebla (globalna głowa grupy, globalne centrum decyzyjne, ostateczna jednostka kontrolująca) to jednostka dominująca, która nie jest kontrolowana bezpośrednio ani pośrednio przez żadną inną jednostkę. Pojęcie jednostki dominującej najwyższego szczebla odnosi się do jednostki najwyższej usytuowanej w łańcuchu powiązań kontrolnych.

Jednostka dominująca pośredniego szczebla to jednostka sprawująca kontrolę nad co najmniej jedną jednostką wchodzącą w skład grupy (jednostką zależną), a jednocześnie znajdująca się pod kontrolą innej jednostki dominującej (wyższego szczebla).

Jednostka zależna to jednostka, która jest kontrolowana przez jednostkę dominującą.

Zagraniczna jednostka zależna to jednostka, która jest kontrolowana bezpośrednio lub pośrednio przez jednostkę dominującą z siedzibą w kraju innym niż jednostka kontrolowana.

Kontrola oznacza możliwość decydowania o wspólnej strategii organizacji, wszelkie formy bezpośredniego lub pośredniego uzyskania przez jednostkę uprawnień, które osobno albo łącznie umożliwiają wywieranie decydującego wpływu na inną jednostkę lub jednostki.

Kontrola zagraniczna oznacza, że jednostka dominująca, która kontroluje inną jednostkę, posiada siedzibę w innym kraju niż kraj siedziby jednostki kontrolowanej.

Konsolidacja polega na łączeniu sprawozdań finansowych jednostek tworzących grupę kapitałową przez sumowanie odpowiednich pozycji sprawozdań finansowych jednostki dominującej i jednostek zależnych, z uwzględnieniem niezbędnych wyłączeń i korekt.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe to sprawozdanie finansowe sporządzone dla grupy przedsiębiorstw, obejmujące dane jednostki dominującej i jednostek od niej zależnych wszystkich szczebli, bez względu na ich siedzibę, zestawione w taki sposób, jakby grupa stanowiła jedną jednostkę.

Wskaźnik przeżycia to odsetek jednostek aktywnych w momencie przeprowadzenia badania w stosunku do zbiorowości jednostek aktywnych w roku referencyjnym (dotyczącym prowadzonego badania), które rozpoczęły działalność w kolejnych latach analizowanego okresu. Stan aktywności jednostek uczestniczących w badaniu ustalono w oparciu o rejestr statystyczny.

Trudności popytowe to zespół uwarunkowań rynkowych bądź predyspozycji przedsiębiorcy, które utrudniają sprzedaż już wyprodukowanych wyrobów bądź dostarczanych na rynek usług.

Trudności podażowe to zespół uwarunkowań rynkowych bądź predyspozycji przedsiębiorcy, które utrudniają wyprodukowanie wyrobów bądź świadczenie usług, które są przedmiotem działalności jednostki.

Przedsiębiorstwa szybkiego wzrostu to jednostki, w których (zgodnie z metodologią międzynarodową wypracowaną w ramach EIP – *Entrepreneurship Indicators Programme*) łączne tempo wzrostu przychodów w trzyletnim okresie wynosiło 72,8% i więcej (co oznacza średnioroczny wzrost przychodów o 20% i więcej).

Przedsiębiorstwa wzrostowe to jednostki, których tempo wzrostu przychodów w ciągu trzech analizowanych lat wynosiło 10,0% i więcej, nie przekraczając 72,8%.

Przedsiębiorstwa stabilne to jednostki uzyskujące w analizowanym trzyletnim okresie zbliżone wartości przychodów (tj. w ostatnim roku ich wartość przekraczała 90,0%, ale nie była wyższa niż 110,0% wartości uzyskanej na początku).

Przedsiębiorstwa schyłkowe to jednostki, dla których przychody uzyskane w ostatnim roku analizowanego okresu wynosiły powyżej 51,2%, ale nie więcej niż 90,0% przychodów uzyskanych na początku.

Przedsiębiorstwa szybkiego spadku to jednostki charakteryzujące się spadkiem przychodów do poziomu 51,2% i mniej przychodów uzyskanych na początku rozpatrywanego trzyletniego okresu.

Gazele to przedsiębiorstwa, dla których odnotowano szybki wzrost w ciągu 5 pierwszych lat ich działalności. Są one podzbiorowością przedsiębiorstw szybkiego wzrostu.

Przedsiębiorstwo aktywne to przedsiębiorstwo, które w trakcie roku referencyjnego wykazywało obroty lub zatrudnienie (definicja zgodna z europejską metodologią demografii przedsiębiorstw).

Przedsiębiorstwo nowopowstałe (tzw. „narodziny”) to przedsiębiorstwo, które powstało poprzez stworzenie kombinacji czynników produkcji z zastrzeżeniem, że żadne inne przedsiębiorstwo nie było w ten proces zaangażowane. Do przedsiębiorstw nowopowstałych nie zalicza się jednostek powstałych w wyniku połączenia, podziału, oddzielenia, restrukturyzacji, zmiany formy prawnej lub zmiany rodzaju działalności. Przedsiębiorstwo, które wznowiło działalność przed upływem 2 lat od jej zawieszenia także nie jest zaliczane do przedsiębiorstw nowopowstałych (definicja zgodna z europejską metodologią demografii przedsiębiorstw).

Przedsiębiorstwo zlikwidowane (tzw. „śmierci”) to przedsiębiorstwo, którego kombinacja czynników produkcji uległa rozwiązaniu z zastrzeżeniem, że żadne inne przedsiębiorstwo nie było w ten proces zaangażowane. Do przedsiębiorstw zlikwidowanych nie zalicza się jednostek, które zaprzęstały działalność w wyniku połączenia, podziału, przejęcia, restrukturyzacji, zmiany formy prawnej lub zmiany rodzaju działalności. Przedsiębiorstwo, które wznowiło działalność w ciągu 2 lat od jej zawieszenia także nie jest zaliczane do przedsiębiorstw zlikwidowanych (definicja zgodna z europejską metodologią demografii przedsiębiorstw).

Wskaźnik powstania przedsiębiorstw to relacja liczby przedsiębiorstw nowopowstałych do liczby przedsiębiorstw aktywnych.

Wskaźnik likwidacji przedsiębiorstw to relacja liczby przedsiębiorstw zlikwidowanych do liczby przedsiębiorstw aktywnych.

Wskaźnik liczby aktywnych przedsiębiorstw na 1000 ludności to liczba przedsiębiorstw aktywnych przypadająca na 1000 ludności (liczba ludności według stanu na 30 czerwca).

Wskaźnik liczby nowopowstałych przedsiębiorstw na 1000 ludności to liczba przedsiębiorstw nowopowstałych przypadająca na 1000 ludności (liczba ludności według stanu na 30 czerwca).

Wskaźnik liczby zlikwidowanych przedsiębiorstw na 1000 ludności to liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych przypadająca na 1000 ludności (liczba ludności według stanu na 30 czerwca).

Wskaźnik zmiany liczby przedsiębiorstw obliczany jest według formuły $[(\text{liczba przedsiębiorstw nowopowstałych} / \text{liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych}) - 1] * 100\%$ i obrazuje kierunek zmiany pomiędzy liczbą nowopowstałych przedsiębiorstw a liczbą przedsiębiorstw zlikwidowanych. Wartość wskaźnika większa od zera wskazuje, że liczba nowopowstałych przedsiębiorstw przewyższyła liczbę przedsiębiorstw zlikwidowanych; ujemna wartość wskaźnika informuje, że przedsiębiorstw nowopowstałych było mniej niż zlikwidowanych.

Wskaźnik zmiany liczby pracujących obliczony jest według formuły $[(\text{liczba pracujących w przedsiębiorstwach nowopowstałych} / \text{liczba pracujących w przedsiębiorstwach zlikwidowanych}) - 1] * 100\%$ i obrazuje kierunek zmiany pomiędzy liczbą osób pracujących w przedsiębiorstwach nowopowstałych a liczbą osób pracujących w przedsiębiorstwach zlikwidowanych. Wartość wskaźnika większa od zera oznacza wynikowy wzrost liczby pracujących; wartość ujemna – spadek.

Załącznik 1

Wykaz badań statystycznych i zestawów danych w Programie Badań Statystycznych Statystyki Publicznej z zakresu działalności gospodarczej przedsiębiorstw niefinansowych

- 1.61.01 Bieżące wyniki finansowe i nakłady na środki trwałe przedsiębiorstw oraz aktywa i pasywa finansowe
  - F-01/I-01 sprawozdanie o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz o nakładach na środki trwałe

- 1.61.05 Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw
  - SP roczna ankieta przedsiębiorstwa
  - SP-3 sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw

- 1.61.08 Badanie nowopowstałych przedsiębiorstw

- 1.61.12 Grupy przedsiębiorstw
  - GP sprawozdanie statystyczne dla grup przedsiębiorstw

- 1.61.14 Wskaźniki przedsiębiorczości

- 1.61.15 Podmioty z kapitałem zagranicznym

- 1.61.16 Działalność podmiotów posiadających udziały w jednostkach z siedzibą za granicą
  - KZZ sprawozdanie podmiotów posiadających jednostki zagraniczne

Zestawy danych (formularze) na dany rok są zamieszczone na stronie Internetowej GUS <http://form.stat.gov.pl/formularze/formularze.htm>

Załącznik 2

Lista publikacji zgodnie z planem wydawniczym

Publikacje dotyczące przedsiębiorstw niefinansowych, prezentowane w Zeszycie metodologicznym, są dostępne na stronie Internetowej GUS

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/>

- „Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych„
- „Działalność przedsiębiorstw niefinansowych”
- „Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób”
- „Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych”
- „Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach ...”
- „Grupy przedsiębiorstw w Polsce”
- „Wybrane wskaźniki przedsiębiorczości w latach ...”
- „Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym”
- „Działalność podmiotów posiadających jednostki zagraniczne”